

Fr. R. Kreutzwald' nim.
Eesti NSV Riiklik
Raamatukogu

SP, 9836

Nr. 1
1937
30 s.

Laitsse Kodu.

TOIMETUS:

Tallinnas Kaarli t. 8, kaitseliidu peastaabi ruumes.

Vastutav toimetaja: kolonel J. Maide
telefon 451-94.

Tegev toimetaja: kapten A. Truuvere
telefon ametia kv. 156-a,
kodus 465-01.

Väljaandja: Kaitseliidu peastaap.
Kaastõõ arvatakse tasu alla, kui sellele tasundumine on peale kirjutatud. Tarvitamata ja tagasi saatmiseks markimata käsikirju alal ei hoita.

Tegevtoimetaja kõnetunnid teisipäeviti ja neljapäeviti kella 10.00—12.00.

*

TALITUS:

Tallinnas Kaarli t. 8.

Talitus on avatud iga päev kella 9—3.
Telefon 451-89.

Tellimishind aastas 6 krooni, 1/3 a. 3 kr.,
1/4 a. Kr. 1.50, kuus 50 senti.

Kuulutuste hinnad: a üks lehekülj teksti ees 50 kr., tekstis 80 kr., teksti äärel 40 kr. Väline kaas 80 kr., sise-
mised 60 kr.

Nr. 1

1937

SISUKORD:

J. Orasmaa: Uueks aastaks.

K. Pähk: 1937.

— Sõjapilved 1937. a. kohal.

V. Avasalu: Eestlasele eesti nimi!

— Anno 1936 — kolme kuninga aasta Inglismaal.

— Rootsi Raudpea Narva võidu mälestusraha.

EPa: Oskar Luts 50-aastane.

J. Maide: Kaitseliit ja pension.

V. Härm: Laskurliidu esimees talvisest laskesportist.

A. Karemaa: Kuidas kaitsta end ja oma relva soomusmasina eest?

E. Metstak: KL. lahinguväljaõppe võistlustest 1937. a.

H. Silber: „Pisiasjadest“ ja suurlaskureist.

J. Kaup: Vulliaru vabastaja. Lühijutt.

Üle 20 aasta

on

„Üliõpilasleht“ püsinud meie haritlaskonna häälekandjana.

„Üliõpilaslehte“ tellib ja loeb kogu meie rahvuslik intelligents.

„Üliõpilaslehe“ arvukad erinumbrid annavad kõige täielikumaid läbilõikeid meie akadeemilisist organisatsioonest.

„Üliõpilasleht“ maksab aastaks tellides kr. 3.—, poolaastaks kr. 1.50. Ilmub 13 korda aastas.

Kuulutamine

„Üliõpilaslehes“ on kõige paremaks tunnustuseks igale eesti ettevõttele.

Kaitse Kodu!

ILMUB 2 KORDA KUUS

Nr. 1

Tallinnas, esmaspäeval, 18. jaanuaril 1937

XIII aastakäik

Uueks aastaks

Moraalsed jõud on olnud kandvaimaks alustagedeks sõjate aegade jooksul.

Ust endasse, oma maa ja rahva tulewiku olgu sõigile meile alustoeks meie igapäewastes töödes ja toimingutes.

Armastus oma maa ja rahva vastu wiigu meid kangelastegudele, toetagu kannatlikkust ja leplikku meelt meie keskel.

Sootus parematele aegadele lähets kindlasti täide siis, kui me sõit ühestoos ja igaüks eraldi ise püüame paremaks saada.

Rahu walitsegu meie juures ja rahwaste wahel. Õnnetused jäägu meist eemale.

Soowin Kaitseleidu juurele perele — meestele, naistele ja noortele — uuel aastal õnne, rõõmu, terwist, tööd ja edu.

S. Prasma.

Kindralmajor,
Kaitseleidu ülem.

Jaanuaris, 1937.

Uuele aastale vastu

1937

Ehkki 1936. aasta pärandas uuele aastale palju lahendamata küsimusi ja ülesandeid, eriti välispoliitiliselt, kujunes möödunud aasta vaatamata neile rahvusvahelistele pingetele ning ohtudele Eesti rahvale suureks murrangu- ja rahvusliku uuestisünni aastaks, kus eestlane omal vabal tahtel ja kaine arusaamise järgi kinnitas veel kord kogu maailmale oma kaljukindlat tahet vabaks ja iseseisvaks eluks.

1936. aasta veebruarikuu rahvahääletusel määrati kindlaks see üldlause, millele peab rajanema meie edaspidine elu ja tulevik, ja see on: tasakaalustatud rahvavalitsuslik riigikord, kus rahvas ise juhib ja korraldab oma elu neil kõrgetel tähistel, mis on püstitatud võitluses oma iseolemise eest.

On vististi kõigile selge, et väikerahvaste vaba iseolemine ja tulevik on mõeldav ja püsiv vaid kogu rahva ühisel tahtel ja meelel. Lahkhelid ja killunemine tähendaksid siin varem või hiljem kadu.

Nüüd, millal kogu maailm on täis kõrgepinget ja vastuoksusi ning riigid, vaatamata oma suurtele majanduslikele raskustele, elavad vaid relvastumise tähe all, et säilitada rahu. Kuid kahjuks nende ilusate sõnade varjus peituvad nii mõnelgi hoopis kurjemad ihad ja me ei või teada, millal tegelikult nende ihade rahuldamiseks relvad kätte haaratakse, et hävitada teiste rahvaste eluõigusi.

Juba mõnd aega liiguvad kurja ennustavad kõuepilved ja ilmutavad endid siin ja seal.

Hispaania viskleb juba mõnd aega verises kodusõjas, hävitatakse armutult üksteist, ilma et veel lõppu oleks näha. Viimased teated kõnelevad hoopis veelgi halvemat, et Hispaania kodusõja varjus ning väljadel on puhkenud tõeline rahvusvaheline taplus, kus tegevusse on asunud välismaise päritoluga leegionid — nii ühel kui ka teisel pool, ja hispaanlane on see rahvusvaheline ohver, kelle kallal katsetatakse uusimaid sõjapidamise vahendeid.

Ehkki meid otsene hädaoht kusagilt ei varitse ja oleme kogu jõuga end rakendanud rahu alalhoiu teenistusse, ei vabasta see siiski valvelolekust.

Et täita seda ülesannet kindlalt ja tulemusrikkalt, on tarvilik end selleks ka hästi ette valmistada, siis ei tohiks olla vähimatki kahtlust, et me ka tuulte ning tormide keeristes püsti jääme.

Kaitseliidu arvukal perel on siin täita küllaltki suured ja vastutusrikkad ülesanded, ja julgeme loota, et ta neid ka väärikalt püüab ja suudab täita.

Uuel aastal jätkub ühtlasi lõppkuju andmine meie riiklikule korrale ja veebruaris kokkuastuvalt Rahvuskogult ootame ja loodame kõige kindlamaid aluseid riigi põhiseaduses, mis põhjalikult ja mõistusega kaalutult tagaks riigi ja rahva elu püsiva ning rahuliku arenemise tõe, valguse ja õiguse tähiseil.

Tartus, jaan. 1937.

K. Pahl.

Sõjapilved

1937. a. kohal

Maailm relvastub võidu — rahu poole. Vanasõna ütleb, kui tahad elada rahu, siis valmistu sõjaks

Kuigi sõjahädaoht praegu otsekohe veel ei ähvarda maailma, on rahvusvahelise pinevusega laetud õhus tunda siiski midagi sellast, mida nimetatakse sõja eelaimduseks. Möödunud, 1936-es aasta, oli selles mõttes meile kardetavaks lõuepilveks, mis lõi rahupäikese aasta jooksul mitmel korral tumedaks.

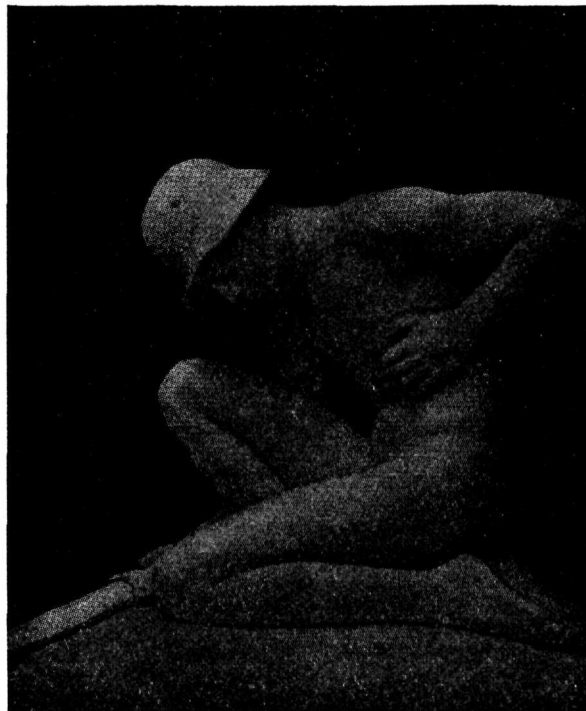
1936. a. sündis ise Abessiinia pommi- ja kuulirahes, nagu me seda veel väga hästi mäletame, ja suri uue-aasta tervituspaukudega Madridi väravate all. Nii et aasta läbi oli kuulda relvatäringat, kuigi ilma avaliku sõjata ja ametliku sõjakuulutamiseta.

Vaese Abessiinia kurb saatus on meil kõigil veel väga hästi meeles. Kuigi ehk paljud meist selle metsiku maa nii kiiret alistumist ei võinud oodata (isegi Saksa sõjaspetsialistid arvestasid abessiinlaste vastupanu 30 aastale), purustasid Mussolini ja Badoglio kõik arvestused pihuks ja põrmuks ja vallutasid Abessiinia rekordilise kiirusega, milleks muu seas kaasa aitas Inglismaa lahtilöömine neeguse abistamisest just kõige kriitilisemal ajal, millega oli Badogliol tee Addis-Abeba väravatesse lahti.

Kaudses ühenduses Abessiinia sündmustega oli ka verine löömine Palestiinas, millega ühel ajal puhkesid rahutused Kauges-Idas, kus Moskva ja Kanton poolt toetatud jaapani-vastane liikumine omandas Mandžuuria pinnal lavastatud partisaanisõja kuju. Seisukorra kõrgpingelisust Kauges-Idas, kus rahvas juba aastate jooksul elanud sõjaeelse meeleolus, iseloomustab kõige teravamalt too alatiselt pinev vahekord Nõukogude ja Jaapani piirivägede vahel, kus on tihti kuulda diplomaatlike aktidega hiljem sumbutatavat relvatäringat.

Moskva ja Tokio vahelise pinevuse lahendamine on viidud ka Hiina pinnale — praegu on moes omavahelelisi tüliküsimusi võõral pinnal lahendada, milleks vaadeldem kas või viimaseid Hispaania sündmusi. Selle tagajärjel oli Hiina möödunud aastal viidud palavikuhaige seisukorda, kelle valust kurnatud keha aina vabises koduste löömingute keerises. Kauges-Idas pole sõda, Kauges-Idas sõditakse, öeldi möödunud aastal ida suunas arenevate sündmuste kohta.

Ka Euroopas käib sõda, kuid ka Euroopa teeb näo, nagu ta ei teaks sõjast midagi. Hispaania „kodus-

Surev sõjamees

test asjadest“ võtab hetkel osa kuus riiki, need, kes varustavad sõdivaid pooli rahaga, sõjariistadega ja vägedega, pealeselle veel kuus (või isegi rohkem) riiki on selle kodusõja kestuse seadnud endi huviobjektiks, kuna nende kodanikud — vabrikandid, töölised, laevaomanikud ja meremehed — on asetatud teenistuse mõttes sõjaga kasulikku vahekorda.

Kõik katsed seda verist vennataplust Hispaanias lõpetada või vähimalt lokaliseerida on annud vähe tulemusi juba sellepärast, et kogu maailm on oma kodanike poolest Hispaanias arenevate sündmuste jälgimisel jagunenud kahte leeri — ideeliselt ja poliitiliselt leppimatuiks.

Hispaania kodusõda on viinud Euroopa tõsisesse ärevusse. Alles möödunud aasta viimased päevad suutsid suuri rahvahulki pisut rahustada, kuigi põhjus selleks ei tulnud mitte Genfist, vaid Roomast, kus Mussolini Londoni vaheltsõbitusel lõpetas näiliselt ohtliku flirdi Berliiniga. Selle tagajärjel võis kogu Euroopa jälle hinge tagasi tõmmata, missugust võimalust kasutatakse ohtrasti sõjavarustuse täiendamiseks ja uute kindlustusvööde juurehitamiseks, et õhus rippuva sõja puhkemisel mitte saada üllatatud.

Selles mõttes oli ka möödunud 1936-es aasta Euroopale kaitsejõudude täiendamise ja kaitsevööde kindlustamise aastaks. Kuidas see töö üksikuis riikides arenes, sellest võiks kirjutada terve raamatu. Piirdume siin vaid mõne põgusa pilgu heitmiselega üksikute riikide kaitseväge korraldamise telgitagustesse, ja mis me näeme, see on küllalt pörutav ja jahmatama panev.

Greeka kutsus 1936. a. püssi alla eelkutseealise aastakäigu noori. Bulgaaria lõi endale, sakslaste kaasabil, talle lepingutega keeldud sõja-lennuväe. Rumeenia ja Lõuna-Slaavia kirjutasid alla konventsioonile, millega nad kohustuvad toetama vastastikust sõjatööstust mitmesuguste toorainetega, kusjuures ettevalmistused sõjakaitseks käivad täies hoos. Austria on teinud oma mobilisatsioonikorralduses mitmesuguseid muudatusi, Ungari läks üle üldise väekohustuse süsteemile.

Tšehhoslovakkia, kartes sõjahädaohtu koguni kolmelt naabrit, töötas välja noorsoo sõjalise ettevalmistuse seaduse. Sellekohaselt kuni 14 a. vanused poisid hakkavad esimest rividrilli saama koolides, 14—18-aastased mitmesugustes võimlemisseltsides ja vanemad kuni kutseealiseni vastava erikorraldusega kaitseväekaadri otsese järelevalve all. Ka käib Tšehhoslovakkias intensiivne sõjajõudude motoriseerimine, milleks on enud põhjust sakslasest naabri motoriseeritud jõudude ebatasavägine üleolek. Tšehhoslovakkias on ehitatud ka rida aerodrome, mis on määratud sõja korral nõukogude ja prantsuse lennueskadrillide vastuvõtmiseks. Nende baaside personaal on juba praegu komplekteeritud prantsuse ja nõukogude jõududest.

Saksamaa pikendas kaitseväeteenistuse tähtaega, millega suurenes rahuaaja alatise väe number arv 800.000 mehele. Saksamaa formeerib praegu oma juhtkonna kaadrit säärase intensiivsusega, nagu oleks juba sõda lahti. Vägede ümberpaigutamises Saksamaa läheneb kogu aeg piiridele — vägede ümberpaigutamine sise-maalt piiriäärseisse garnisonidesse on igapäevaseks nähtuseks. Samal ajal Saksamaa sõjatööstus elab üle üht oma ilusaimat õitseaja, kuna kõikjal käib kibe töö ja ettevalmistamine.

Itaalia hoiab endiselt püssi all üle miljoni mehe. Seisukorda iseloomustab kõige enam arvestus, mis näitab, et iga kaheksas sõjakohustuse aastail sündinud itaallane elab kasarmus, — nähtus, missugust üheski maailmariigis rahuajal enne pole olnud. Kahtlemata on see üks näilist tööpuudust vältivaid mooduseid, kui sajad tuhanded töötud paigutatakse kasarmuisse, mis tasakaalustab tööpuudumise ja nõudmise vahekordi. Nähtavasti on Roomal siiski tarvis, kui ta miljoniline armee ripub Damoklese mõõgana Euroopa kohal.

Prantsusmaa teeb samuti kogu aeg suuri jõupingutusi, et tõsta oma kaitseväge löögivõimet. Veel hiljuti nõuti parlamendilt krediiti teenistuskohustusliku väe suurendamiseks 160.000 mehe võrra; reservväelasi kavatakse käesoleval aastal kutsuda kahel korral õppustele, kokku 30 päevaks. Möödunud aastal Prantsuse kaitseväge ümberkorraldus elas üle ka mõningaid kaotusi, seda peamiselt kasarmuisse sattunud kommunistliku propaganda ja sõjatööstuse mõningail aladel lonkamise tõttu. See „lonkamine“ oli tingitud sellest, et osa selle aasta produktsioonist, valitsuse teadmata, oli „eksinud“ Hispaaniasse. Praegu kuulub Prantsuse kaitseväge korraldustöö poliitikasse peamiselt juba kommunistliku kihutustöö mõju väljarookimine kasarmuist, samuti sõjatööstuse piitsutamine antud tellimiste kiiremaks lõpetamiseks.

Prantsuse kaitseministeerium on saanud suuri summasid Belgia piiri kindlustamiseks. Pealeselle on määratud 5 miljardit franki Prantsuse õhujõudude kindlustamiseks. Selle summa arvel suurendatakse motoriseeritud õhujõude kahekordselt, kusjuures teenistusse võetakse 1000 uut ohvitseri ja 10.000 sõdurit. Nõukogude Vene eeskujul luuakse eriline „õhu-jalavägi“, mis moodustab erilise õhu-dessantväe.

Belgia on oma väikesearvulise sõjaväe otstarbekohasemalt ümber grupeerinud, peamiselt just motoriseeritud jõudude äkilise pealetungi tagasilöömiseks, milleks on ehitatud juure kindlusi ja täiendatud oma-maa motoriseeritud varustust.

SSSR suurendas 1936. a. oma vägede koosseisu poolteisekordselt, kutsudes teenistusse nooremaid aastakäike. Seega on meie suure idanaabri niigi suur sõjavägi veelgi suurenenud. Nagu vastavad andmed kinnitavad, pannakse Venes erilist rõhku manöövrioskuse arendamisele, kuna punane kindralstaap on võtnud endale ülesandeks lüüa puhkeva sõja korral vaenlast vaenlase maal. Viimase sõjalise moekarjena asutatakse Venes motoriseeritud õhujõudude täiendamise kõrval erilisi ratsaväeüksusi. On huvitav märkida, et on moodustatud jälle kaks ratsaväe korpust kasakaist, mis lubab oletada, et endisele kasakate seisusele on Venes õigused jälle tagasi antud, mis olid neilt võetud 1917.—1920. a. toimepandud „kontr-revolutsioonilise“ tegevuse eest.

Inglismaa läinudaastased jõupingutused kaitseväge ümberkorraldamise alal olid võrdsed sellele tööle ja neile jõupingutustele, mis tehti suure maailmasõja alguses. On loodud juba 13 kodanlikku lennukooli ja asutamisel on veel 20. Inglismaa tahab, maksu mis maksab, motoriseeritud õhujõudude kasutamises teistele suurriikidele järele jõuda. Eriti tugevasti on ta veel praegu maha jäänud SSSR-ist, kus loetakse 100.000 lendurit, — see on arv, mis sunnib mõtlema paljusid. Otse fenomenalset tagajärge on Inglismaa saavutanud ka sõjatööstuse arendamisel, mis on hetkel nii koormatud, et osa inglise lennukeid valmistatakse Ameerikas, kus tellimise täitmise tähtaeg on palju lühem.

Kõik Inglismaa katsed oma regulaarväe arvu vabatahtlike juurevärbamisega suurendada, ei ole annud soovitud tagajärge ja seepärast on valitsus võtnud kaalumisele sundväeteenistuse sisseseadmise küsimuse Inglismaal. Olgugi, et see kavatsus käib kõigile vanadele traditsioonidele risti vastu ega ole kooskõlas inglase iseloomuga, ei küsita sellest palju, sest sõjaohu vältimine on igas riigis, nii ka Inglismaal, tähtsamad küsimusi kui rahva traditsioonide ja harjumuste murdmatus, nii et sellele võib tuua suuremaidki ohvreid.

Egiptus saab endale uue armee, kusjuures domioonid kindlustavad suuresti oma sõjajõude.

Briti mereväe õhubaasid on üle viidud põhja poole, kaugemale saksa ja prantsuse õhubaasidest. Kaugel Vahemeres, väljaspool Itaalia hüdroplaanide tegevuse ulatust, asutatakse võimsaid mere- ja õhuväe toetus-punkte. Kogu kaugeulatlikul teel Thames'ist kuni Hongkongini luuakse erilisi mereväe toetus- ja kind-

76 RASKEJÕUSTIKLAST KURSUSTEL

Vasakul — raskejõustiku kursuste vanem Võru maleva vanem-instruktor kapten O. Puusepp (vasakul) ja Stokholmi olümpial hõbemedali võitnud maadleja Martin Kleini vennapoeg Johannes Klein. Paremalt — poksitreeningu tund Kv. Ühendatud Õppeasutuste võimlas.

4.—10. jaanuarini s. a. toimusid Tondil Kaitsevää Ühendatud Õppeasutuste juures esimesed laiemaulatu-selised raskejõustiku kursused. Neist võttis osa 76 meest üle kogu maa, kusjuures enamik kursustest osavõtjaist kuulub Kaitseliidu perre.

Nädalapäevad kestnud kursustel õpetati meestele maadlust, poksi ja tõstmist. Ühes praktiliste tundidega peeti loenguid määrustike tundmaõppimiseks ning korraldati poksi- ja maadluskohtunike katseid.

lustuspunkte. Singapur on lõpp-punktiks Briti vägeva meretee kindlustuste ahelas. Siinkohal pole huvituseta märkida, et SSSR loob endale iseseisvat veeteed Kaugesse-Itta Siberi randade kaudu, mis läheb maksuma sadasid miljoneid rublasid. Siin on tarvis enne aga võita palju kliimaatilisi raskusi, seepärast ei ole see küsimus veel otsustatud. Igal juhul on aga sel kavatsusel tuleviku Kauge-Ida sõja puhul mängida määratu suur osa.

Vastuseks Briti kindlustustöödele ehitab ka Põhja-Ameerika Alaskasse suuri sõja- ja õhubaase, kusjuures on isegi jõutud Washingtoni kokkuleppe rikkumiseni. Õigupoolest — Washingtoni kokkuleppe väärtuse viimane tähtsus lagunes koost just 1936. aastal, kus kõik meresuurriigid hakkasid üksteise võidu suurendama oma laevastikke, ja seda pealegi kohutaval kombel. Selles mõttes maailm on läinud kolmkümmend aastat tagasi ja rahvusvahelise kokkulepete rikkumisega andis maailm endale sellase löögi, et sellest toibumiseks on viimaks vaja tõesti uut sõda. Nähtavasti suur maailmasõda oma kohutavaist tagajärgedest hoolimata ei annud maailmale mingit tõsist õpetust. Nagu arvulised andmed näitavad, oli 1936. a. lõpuks SSSR-i laevastik 1933. a. võrreldes suurenenud: allveelaevastik

715%, merelennuvägi 510% ja üldine lahinguvägi 300%.

Kõigist relvastajaist riikidest seisab siiski esikohal Jaapan, kes käesolevaks aastaks sai isegi sellega hakkama, et kogu riigi eelarvest määras 46% (mis on ligikaudu pool!) sõjaväele. Selles arvus ei seisa veel Kantoni vägede väljaminekud, mis kujutavad iseendast ilusa summa.

Kui vaadata kõigele öeldule tagasi, siis tekib arvamine ja kartus, nagu valmistuks maailm tõesti sõjale. Kogu maailma rahvad jälgivad suurima hirmu ja kartusega neid uute tapatalgude eeltöid. Kas tulevad praegused inimpõlved veel kõigist neist ettevalmistust terve nahaga välja?

Suured poliitikud ja sõjateadlased kinnitavad, et hoolimata kõigist ettevalmistustest otsekohest sõjaohutu praegu siiski veel pole karta. On ju tõsi, et iga pilvine taevast ei tähenda veel sadu, kuid sellele vaatamata on olukord praegu siiski sellane, kus me peame tuhatkordselt valvel olema. Viimaste sõdade koledused ja rasked majanduslikud tagajärjed ei tohi nii kergesti ununeda. Aga vanasõna ütleb: kui tahad rahu elada, valmistu sõjaks.

Elame, näeme.

Eestlasele eesti nimi!

Aastaid seljataha jättes peab iga üksik kodanik kandma hoolt ka selle eest, et ta, astudes tulevikku, astudes uude aastasse, jätaaks minevikku töö tulemusi ja tegusid, missuguseid ta heameelel mäletab ise, millest heameelel kõnelevad teised ja mis kaugemas tulevikus atesteerivad kiitvalt ja austavalt, olgu siis suuri või väikesi, kuid üldiselt hinnatavaid tegusid sooritanud isikut.

Kodukaitse pere, naised ja mehed! Ka meie oleme aastavahetusel kohustatud heitma pilgu minevikku, ajamõrre vajunud möödunud aastale, ja tegema kokkuvõtteid sellest, mida oleme teinud, mitte ainult selles osas, mis puutub meie isiklikku ellu, vaid ka selles osas, mis puutub kogu meie ühiskonnasse, meie rahvasse, meie kõigi armsasse kodumaasse. Peame aastavahetusel endilt küsima, kas oleme teinud kõik, mida oleksime võinud teha, et me niihästi sisemiselt kui ka väliselt oleksime saanud peremehe tunnuseilt täielikumaks rahvaks oma isade maal. Me teame ju, et iseolemist — peremehe osa — omas kodus maitseme alles lühikest aega. Kui astusime peremehepõlve — olgem avameelsed ja tunnistagem — tõime endaga kaasa mineviku hämarusest peale eestlase visaduse, sitkuse ja iseolemise tungi ka tubli annuse sulasemeelt ja, mis peaasi, võõrad hiilbud, võõrad suled — võõrad nimed. Kuigi meie väikese kodu piir on rahvuse ja keelepiir, pidime ometi hämmastusega märkima, et pärast eesti rahva iseseisvusevõitluste heroilisimat järku — pärast Vabadussõda — kui olid määratud kindlaks riigi piirid ja kõigi eelduste kohaselt Eestimaal pidid asuma eestlased, selgus, et kaugelt üle 400.000 oli sellaseid kodanikke, keda perekonnanime järgi võis arvata võõrasse rahvasse kuuluvaks. Ometi olid ja on need meie oma rahva liikmed, kes olid sunnitud võõrapärase perekonnanime, selle ebameeldiva kaasavara, hallist minevikust kandma helgesse olevikku. Nüüd on meie kõikide ühine hool vabaneda lõplikult sellest meie võõrast pärandist, mis pealegi meenutab meile kurba ja otse alandavat minevikku. Niisama vähe kui sobivad põhjakotkale paabulinnu suled ja viljakandvale puule kadakaokkad, niisama vähe sobib ka tõsisele eestlasele võõrapärane perekonnanimi. See on küsimus, millele ei saa suh-

tuda leigusega ja ükskõiksusega, vaid mida tuleb võtta täie tõsidusega. Ükski võõrapärast perekonnanime kandev kodukaitsejärgi ärge unustagu, et perekonnanime eestistamine peab kuuluma toimetuste hulka, mida ei „visata homse varna“. Mingisuguseid vabandavaid põhjusi ei saa olla. Kui nõustuda vabandajatega, kes armastavad ütelda, et nimi ei riku meest ja et perekonnanime eestistamine ei häälestavat isikut veel eestlaslikult ning et ka võõrapärase nimega võidavat olla hea eestlane, siis võiksime ju südamerahuga tõmmata eesti kodudes ja eesti taludes või koguni pealinna Pika Hermannitorni lehvima tõusva päikese maa poegade või türgi poolkõõli-lipu ja ütelda, kas see pole ükskõik, mis lipp seal lehvib, sest Eesti on ikkagi Eesti. Ometi on see teisiti — Pika Hermannil lehvib vaid eesti lipp ja eesti kodu tunnuseks ja piduehteks on samuti eesti lipp. See on rahva tunnus. Miks ei pea siis ka nimi selleks olema? Mõned arvavad jälle, et neil nime eestistamiseks polevat põhjust, kuna nad polevat varastanud ühtki hobust, polevat võltsinud ühtki vekslit. Ega sellased vabandajad taha ometi viia arvamisele, et eestipärase nimega on raskem elada ausalt või et võõrapärane nimi on just see „keerub“, mis kaitseb isikut laskumast kuritegelistesse seiklustesse? Muidugi kodukaitseperes sellaseid vabandajaid ei leidu, sest sinna kuuluvad eesti rahva parimad pojad ja tütreid, kes ei oota eeskujut, vaid peavad andma eeskujut, ja see tohiks olla juba kindlaimaks pandiks, et siis, kui aastaarvu kirjutatakse 1. jaanuaril 1938, millal lõpeb maksuta perekonnanime eestistamine, kannavad kodukaitseperes võõraid perekonnanimesid ainult vähemusrahvusse kuuluvad kodukaitse liikmed. Sellega aga ei ole meie ülesanne veel täidetud. Eestis on ca 300.000 võõrapärast perekonnanime kandvat eestlast ja neid kõiki tuleb viia arusaamisele, et nime eestistamine on rahvuslikke kohustusi mineviku, oleviku ja tuleviku ees.

Kaitseliidu suure ühispeere liikmed, olgem ühiselt valvel ja võitluses selle eest, et käesoleva aasta lõpul võiksime ütelda: „Eestlasel on eesti nimi.“

V. Avasalu.

Kaitseliitlased, Naiskodukaitse liikmed, Kodutütardes ja Noorkotkaste juhid!

Noorte tõõga tutvumist võimaldab Teile Noorte Kotkaste juhtide ajakiri

« K O T K A S »

Ajakiri «KOTKAS» ilmub 12 korda aastas. Ajakirja tellimisi võtavad vastu noortemalevate staabid, instrktorid, postiasutused ja ajakirja talitus (Tartus, Võidu 10, tel 17—44). Tellimishind. aastas, kr. 1.50, 6 kuud kr. 0.80 ja 3 kuud kr. 0.40.

Anno 1936 —

kolme kuninga aasta Inglismaal

Erakordsete sündmustega vapustatud maailm seisab jälle uue aasta lävel. Tehakse igasuguseid tagasivaateid ja kokkuvõtteid möödunud aasta sündmusist ning püütakse parandada mõrasid ja lünki, mis vana-aasta jättis maailmale pärandusena. Eesriie, mis varjab meie eest tulevikku, on läbipaistmatu ja tihe, aga ometi igäüks meist tahaks leida sealt pilu, kust kaudu võiks tulevase sündmuse osaltki ette näha.

Hispaania kodusõda on praeguste sündmuste areenil üks neid kurjakuulutavaid tähiseid, mis lubab ennustada kõige halvemat. Hispaania relvatärin on vesi pessimismiga häälestatud ennustajate veskile. Kas me elame tõesti üle sõja käesoleval aastal? Optimistid ütlevad, et kartusteks pole siiski mingisugust põhjust. Oleksime rõõmsad, kui võiksime täiel määral jagada seda arvamist.

Sõjahädaohu tekkimisel on paljude riikide pilgud pöördud Inglismaa poole. Ja et ohtlikke kartusi osaltki pehmemdada, siis võib ilmeksimata ja otsekoheselt ütelda, et ei Inglismaal ega Briti impeeriumis ihka praegu keegi sõda. See patsifistlik tunnus liidab kõiki briti kodanikke kõigis viies maailmajaos. Ja see tunne on nii tugev, et seda võrreldakse kroonile poolehoiu tundega, või isegi eelistsatakse sellele, nagu kirjutavad välismaa lehed: „Jäägu meile kuningas ja ärgu tulgu sõda!“ see oli üldisemaid soove briti kodanike keskel möödunud aasta lõpul.

Möödunud aasta sündmused Inglise kuningakojas olid patsifistliku liikumise kõrval üheks suureks põhjuseks; miks kogu maailma pilgud olid pöördud Briti impeeriumi ja teda valitseva dünastia poole.

On raske unustada seda hetke, millal kuningas Georg V põrm seisis Westminsteri kirikus ja sinna voolas kokku sadu tuhandeid briti kodanikke kadunule viimset austust avaldama. See oli rahva spontaanne truuduse ja tänumeele avaldus oma kuningale, kes kui truu sõdur on seisnud terve veerandsajandi rahva teenistuse vahipostil.

Südamlikum hetk sellest jumalagajätust oli, nagu kirjutasi Inglise lehed, kui auvalve viimses vahetuses asus neli kuninga poega auvalvesse oma isa kirstu ümber. Vana kuningas vaatas siis rahuloleva naeratusega sellele pildile, olgugi et ta vaatas sealt, kust ei tulda enam ial tagasi.

Nüüd pole sellest ajast möödunud aastatki, kuid sädelevate kalliskividega ehitud briti impeeriumi kroon on selle aja sees jõudnud juba kolmanda kuninga kätte. Nõnda, et 1936. aastal teoreetiliselt ja ka praktiliselt valitses Inglismaal üksteise järel kolm kuningat, — asjaolu, mis pole varem kordunud inglise ajaloos. Inglise ütlejad ütlevad selle kohta, et jumalale tänu, sest kroonid ja troonid pole iga aasta vahetatavad. Et Inglismaa on eelkõige rahvariik ja siis alles impeerium, seda tõendab kõige kindlamalt see, et „simploniaadi“ ajal ühinesid peaaegu kõik rahvakihid selleks, et hoida ära kuningriiki ta kuninga kergemeelsusist ja vääratusist. Kuid siiski mitte kõik ei läinud selle ühisrindega. Mäletame end lugenud olevat ajalehist, kuidas vana Lloyd George, kes reisib kusagil eksotilistel meredel, saatis Jamaika saarelt eks-kuningale pühade õnnesoovitelegrammi, milles ta avalikult kahetseb rahva tänamatust kuninga vastu. Siin igatahes ei mõisteta sellase kaastundeavalduse koomilisust nii suurel määral, kui sündmuse emamaal, kus see lehekülgi riigi ajaloos, kus Edward VIII oli kuningana sisse kirjutatud, on juba ümber pöördud.

Nüüd on Inglismaal „dünastiline kord“ jälle jalule seatud. On valitsemas jälle kuningas Georg ja tema kõrval täisvereline kuninganna. Ühesõnaga — kõik on jälle korras ja rahva tähelepanu on kuningakojast jälle juhitud tagasi igapäevase elu pisi-asjadele.

Kuigi kroonitud peade vahetus Inglismaal ähvardas rahvamajandusele tuua suuri kahjusid (oli paigutatud suuri kapitale Edward VIII kroonimispidustuste alla), võib siiski ütelda, et Inglismaa lõpetas 1936. aasta nii majanduslikult kui ka poliitiliselt kindla aktiveediga. Ainult skeptikud väidavad, et tänavune majanduslik heaolu seisab Inglismaal savist jalgadel, põhjendades seda riigikaitse ettevalmistusega seoses olevate töödega. On tõsi, et näiteks lennukite ehitamise tehaseis ei leidu niipalju vabu käsi, kuipalju neid on tarvis töösse rakendada. Juba avaldatakse kartust, et hetkel, kus kogu tähetpanu on pöördud sõja-lennuasjandusele, eralennuasjandus ja ühes sellega ka selle ala eksport võib jääda kängu ja selle turu kardetavamaist võistlejaist, sakslasist, saada võidetud. Seda kartust ei väljendata küll veel 1937. a. kohta, vaid kui pilku kaugemasse tulevikku.

A. Rebase kogust

Rootsi Raudpea Narva võidu mälestusraha

Narva on sajandite kestes olnud suurte ajalooliste sündmuste näitelavaks.

Kaksada kolmkümmend kuus aastat tagasi novembrikuu 20. ja 21. päeval peeti siin ajaloo hiilgavaimad ja kuulsusrikkaimad lahingud.

Rootsi kuningas Kaarel XII, keda nimetatakse ka Raudpeaks, lõi siin viis korda suuremat Vene väge, mis talle tõi suure kuulsuse tolleaegses Euroopas.

Möödunud kuus püstitati selle võidu tähistamiseks Rootsi poolt uhke monument.

Kuid juba varemgi on selle võidu tähistamiseks löödud mälestusmedal. Selle valmistamise aastaarv viib meid tagasi 1700. aastasse. Ja just samal aastal peeti Narva lahing.

Kuningas Kaarel XII hindas kõrgelt oma võitu venelaste üle Narva all. Ta isegi arvas, et venelaste võim on kauemaks ajaks purustatud. Selle tähistamiseks valmistati ülaltoodud medal.

See on esmakordne juhtum, kus meil Eestis selle medali või raha olemasolu teade avalikkuse ette pääseb.

Raha ühel küljel on kuningas Kaarel XII näopilt ja ülal ladinakeelne pealkiri:

CAROLUS XII D. G. REX SVECIAE.

Teisel küljel on stseen Narva lahingust ja tagafoonil Narva linn ja tekst

TANDEM BONA CAUSA TRIUMPHAT ja OD RUSSOS FUGATOS EST NARVAM LIBERAT. 1700, ja serval: A DOMINO FACITUM EST ISTUD. ET EST MIRABILE IN OCULIS NOSTRIS.

Kui räägitakse, et päikese all ei sünni midagi uut, vaid, et kõik on korduv, siis läheb see ütlus Narva suhtes peaaegu täppi! Kui võtame näiteks Põhjasõja ajastu ja Vabadussõja, siis leiame palju ühiseid jooni.

Enamlased 1918. aasta 22. novembril üritasid esi-

mest pealetungi Narva all. — Ja sajandeid tagasi peaaegu samal ajal tuisusel novembripäeval sündis ka siin Kaarel XII suur võit.

28. novembril 1918. aastal tungisid jälle idast uued vaenulised väed meile peale. Selle päeva ajalugu jäädvustab kui Vabadussõja algpäeva!

Kui veel rohkem võrrelda mõlemaid ajastuid, siis kergib rohkem esle üllatavalt sarnaseid jooni. Kaheksa kolmekümne kuue aasta eest ka Peeter I väed tungisid laastades sügavale maa sisse. Ei läinud aga kuigi palju aega selleks, et nad tagasi paisata. Ainult Narva linna ei õnnestunud siis venelasil vallutada. Ei tohi aga unustada, et Narva oli tol ajal tugev kindlus Rootsi halduste idapiiril tugeva ja julge garnisoniga. Kuid ta kannatas tugevasti pommitamise läbi.

Vabadussõja päevil ei olnud Narva enam kindlustatud linn. Eestil puudus oma kaitsevägi. Teda alles hakati looma. Ka nüüd tungis idalaine, mis suuresti ei erinenud Peetri vägedest tooruse poolest, sügavale maa sisse... ja visati peaaegu niisama kiiresti tagasi. Ka vabadussõja lõpp-päevil kannatas Narva linn vaenlase pommitamise läbi!

Meie ajal oli idapiir algul ilma kaitseta, Kaarel XII aegu aga lõpul, sest Raudpea suundus oma võidukate vägedega kaugele lõunasse...

Võiks oletada, et kui Kaarel XII ei oleks oma vägedega siirdunud kaugele lõunasse, võõra rahva maaladele, kus, olles peaaegu ära lõigatud emamaast, tuli vastu võtta kaotus vahepeal kosunud Peeter I-selt, vaid oleks jäänud Baltimaale, siis vaevalt oleks Vene riigil ja Peeter I õnnestunud nii kangesti ihaldatud akent Euroopasse raiuda.

Kuna praegu aga ei lähe eesti oma kaitsevägi Poltaava alla võitlema, vaid seisab oma kodumaal kaitset, siis selles osas ei ole ka midagi enam korrumas.

Ka poliitiliselt ei ole Edward VIII troonist loobumine Inglismaal jätnud mingeid jälgi. Valitseb küll kolmas kuningas, kuid üldine poliitiline olukord on sama, nagu see oli Georg V valitsemise ajal. Edward VIII lahkumise üheks peasüüdlaseks loetakse peaminister Baldwini, kuid me mäletame väga hästi, missuguste soojade sõnadega ta saatis

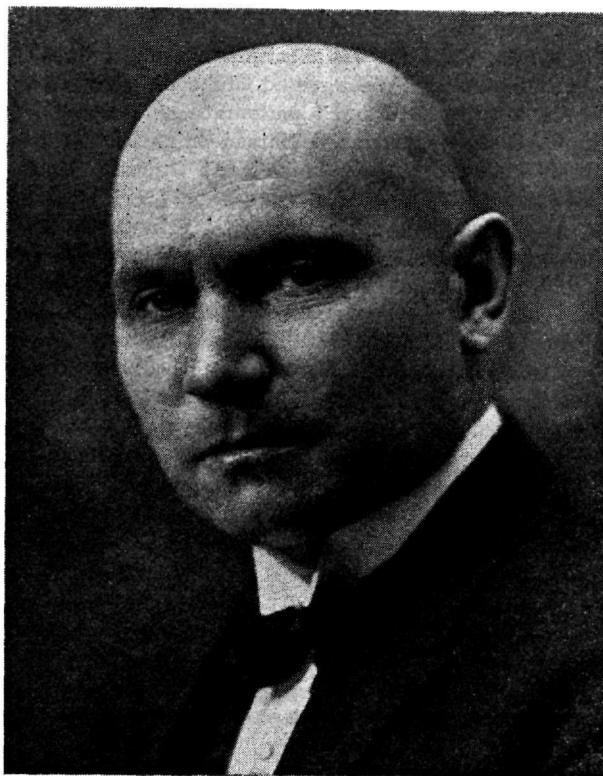
kuningat troonilt. See näitas, et siin oli võideldud suurte ideede ja aadete pärast. Nüüd kõneldakse siiski ka Baldwini lahkumise võimalusest.

Olgu kuidas on, niihästi praeguse kui ka võimaliku tulevase Inglise valitsuse üheks lipukirjaks on ta rahupüüded ja see lubab paljudel riikidel muutumalt vaadata Inglismaa poole.

Oskar Luts 50-aastane

Raamatuaastal tehti kindlaks 10 kõige loetavamad algupärast raamatut. 10 hulgas oli O. Lutsu teoseid kolm kohta, nimelt 2-ne, 3-as ja 4-as. Ankeet 2500 algkooliõpilase hulgas näitas, et 80% mainitud õpilasist peavad O. Lutsu tuntuimaks ja armastatuimaks kirjanikuks. Juba need kaks näidet tõendavad, mis-sugune koht on O. Lutsul meie kirjandusmaailmas.

O. Luts algas kirjanduslikku tegevust juba 1907. aastal. Alguses piirdus see paari laulukesega, jutukestega ja jutustustega, mis ilmusid „Postimehes“, „Elu“ lisas, „Kirjanduses ja Teaduses“, ajakirjades Eesti Kodu“ ja „Külk“. Laiemat tähelepanu nad igatahes ei äratanud, ei lugejaskonna ega kirjastajate juures. O. Lutsu nimi oli tundamtu ja see oli küllaldaselt põhjuseks, et nii mõnigi huvitav käsikiri reisis tulnud teed tagasi. Pole huvituseta märkida seda olukalist teed, mida peavad käima enamasti kõik vaimutegelased, et pääseda osaliselegi menule. Ka O. Lutsul tuli läbi teha päris tubli tuleproov ja, kõige naljakam, just teosega, millele sai osaks haruldane levik. Juba lühijuttude ilmumise ajal töötas ta oma populaarseima teose „Kevade I“ kallal. Aastal 1909 sai see valmis. O. Luts hakkas otsima kirjastajat. „Postimehe“ toimetus oli natuke tuttav juba endisest ajast. Vana usu peale saatis autor käsikirja sinna. See tuli tagasi põhjendusega, et autor on üldiselt tundmatu ja sellepärast ei taha „Postimees“ end siduda riskantse üritusega. Nüüd andis O. Luts käsikirja Kitzbergile hindamiseks. Viimase kaudu tehti ettepanek „Noor-Eestile“. Ka siin ei tulnud asjast midagi välja, sest „Noor-Eesti“ pidas tööd sedavõrd halvaks, et ei tahtnud midagi teada selle trükis avaldamisest. O. Luts katsus veel õnne Tallinnas. Saatis käsikirja G. E. Luigale „Päevalehe“ toimetusse. „Päevalehe“ mehed uurisid teost 6 kuud ja tulid lõpuks otsusele, et sellane teos ei lähe ega leia ka lugejaid, missuguse märkusega saadetigi käsikiri O. Lutsule tagasi. Käsikiri käis K. E. Söödigi juures samade tagajärgedega. Rohuteaduse üliõpilane O. Luts, kel ei jatkunud raha väikesteks igapäevasteks väljaminekutekski, laenas 50 rubla ja andis raamatu 1912. a. omal kulul välja. Rahvas hindas raamatut hoopis teisisi kui kirjastajad. Lühikese ajaga oli esimene trükk läbi. O. Luts ja Paunvere olid korraga populaarsed, eriti kasvava noorsoo hulgas. Mäletan, missuguseid laineid lõi O. Lutsu „Kevade I“ naaberkihelkonna poiste hulgas, kust nende ridade kirjutaja on pärit. Hakka-jamad poisid pretendeerisid kõik Tootsi kohale koolis, sest oli ju see nende silmis kangelane, kes kusagil kimpu ei jäänud. Toots oli ümbritsetud mingisuguse romantilise oreooliga, keda püüti igal juhtumil järele aimata. Polnud mitte harvad juhtumid, kus kooliõpetajail tuli tegemist teha terve „Kevade I“ perega, alates Tootsist ja lõpetades Raja Teelega. Muidugi terve pere, vahest kuni 10 jõnglast, seiti tunniks ajaks seinä ääre ritta teistele vaatamiseks. Sellega ei taha me

Kirjanik Oskar Luts

ütelda, nagu oleks „Kevade I“ avaldanud noortesse halba mõju. Noored tundsid „Kevade I“ endid ja see valdas nende fantaasiat sedavõrd, et ei saadud jääda ainult lugejaks, vaid oli tarvis seda ka otsekohe kuidagi läbi elada. Asi läks isegi nii kaugemale, et peaaegu pooled õpilased kevadel koju minnes lubasid sügisel Palamusele kooli minna, et olla otse „Kevade I“ sünnikohas.

Mitte ükski noortele, vaid kogu rahvale sai „Kevade I“ loetavaimaks raamatuks. Selleks aitas kaasa Oskar Lutsu elurõõmus realistlik jutustusviis, muhelev huumor ja loomulik ning lihtne stiil, mis mõjus karastavalt ja kainestavalt „Noor-Eesti“ kõrge esteetitsmise uimas. Kõigest hoolimata suhtus arvustus, peale üksikute erandite, Lutsu „Kevade I-le“ väga tagasihoidlikult, hinnates teost küll kui keskmise väärtusega noorsoo-lektüüri, mil aga puudub kunstiline küpsuse ja ideeline seisukoht. „Kevade I“ pidi leppima ajaviitelpektüüri seisukohaga. Ajajooksul on seegi seisukoht muutunud ja raamat on omandanud seisukoha, mis talle tõeliselt kuulub.

Olgugi et O. Lutsu kirjanduslik tegevus kestab juba 30 aastat, ei ole teda kunagi kuigi palju puudutanud ajavaimu mõjutused. Ta on jäänud algusest tä-

naseni realistlikule elusuhtumisele, mis teda lähendab eesti kirjanduses kõige rohkem E. Vildele. Muidki paralleele võiks siin tõmmata, nagu huumoritunne, ladus jutustusviis ja lüürilisus. Üldiselt on läinud aga mõlemad oma arenguteed.

O. Luts pole püüdnud olla kirjanik, kes toob tähti taevast alla. Näinud väga mitmesuguseid inimesi ja tundma õppinud mitmesuguseid olukordi, ei ole kirjanik oma kogemusi jätnud kasutamata oma teoseis. Ta kangelased on igapäevased lihtsad inimesed ja nende teod on väikesed. Kuid kõike seda kujutab O. Luts ausalt ja otsekoheselt. Ta vaatab neid eri vaatenurgast ja leiab nende hingeelus alati erinevusi. Ta ei süüdistata neid, ei mõista neid hukka, vaid suhtub neile osavõtliku soojusega ja tihti ka nukravõitu tundetooniga. Tema nägijapilk avastab igal pool hinge, isegi „tagahoovi“ tüüpides. Ainult heatahtlik nali ja huumor on see, millega O. Luts suhtub oma tegelasile. Ja kui huumor pole mitte lõhkuv ja sarkastiline, vaid „positiivne naer“, siis meeldib ta rahvale. Tema tegelased ei mõtle sotsiaalselt, vaid armastavad passiivselt tagasi vaadata oma mineviku elamustele. Seetõttu pole tema ained aktuaalsed, vaid pigem memuaarilised. Luts käsitleb inimest, mitte ühiskonda. Käsitusviis on tal mõõdukalt realistlik, ehkki tihti sugeneb ta teoseisse ka ähmast sümbolismi ja lüürilist sentimentaalsust. Kui sellele juure arvata ladus jutustus, värske sundimatu huumor ja nukrutsev toon, siis saame O. Lutsu teosed nii nagu neid armastab ja hindab rahvas. Ta on kirjanik jumala armust, mille poolest ta ületab nii mõnegi. Oma fabuleerimisandega võib O. Luts hakata rääkima üksipuha millest, ei tarvitse olla asja ees ega teist taga, aga ometi pakub see lugejaskonnale teatud huvi. Ta kujutab elavalt ja omapäraselt üksikuid stseene ja pilte ning need on omaette suure ilmekusega.

O. Lutsu töid on kirjastanud peamiselt „Noor-Eesti“, peale mõningate erandite, mis on trükitud „Päevalehe“ juures. Sama „Kevade I“, mille kirjastamisest „Noor-Eesti“ alguses ära ütles, ilmus teises trükis juba seal. Sellele järgnes 1913. a. „Kevade II“ ja neli näidendit: „Kapsapea“, „Paunvere“, „Laul õnnest“ ja „Ärimehed“. Sellasele suurele toodangule tiivustas kirjanikku „Kevade I“ menu. Järgmisel aastal ilmus vaid kaks teost: „Kirjutatud on...“ ja „Mahajäetud maja“. Siit peale jääb kirjanik peaaegu vaikseks. Aastal 1915 ilmub ainult üks lühike näidend, „Pärijad“, ja pärast seda ei kuule paari aasta jooksul O. Lutsust peaaegu midagi. Vaikuse põhjustas maailmasõda, sest kirjanik mobiliseeriti farmatseudina väeteenistusse, kus puudusid võimalused kirjanduslikuks tegevuseks. Tagasi tulnud maailmasõjast, astus O. Luts farmatseudina teenistusse Eesti vabadusväkke, mis aga ei takistanud sel määral ta kirjanduslikku tegevust kui maailmasõda, sest 1918. aastal andis ta trükki ühe raamatu. 1919. aasta kujunes eriti viljakaks. Sel aastal ilmus O. Lutsu sulest tervelt kaheksa teost: pikem jutustus „Suvi II“ ja seitse väikest ühevaatuselist näidendit. Aastal 1920 ilmus O. Lutsul jällegi neli jutustust, mille järele tuli lühike paus. Aga juba 1924. aastal avaldas kirjanik jällegi neli teost, romaani „Iiling“, kaks jutustust ja ühe foljetonide kogu. Rekordiliseks aastaks O. Lutsu

loomingus võib pidada 1933. aastat, millal tal ilmus kolm suuremat teost: „Tuulesellid“, „Kuldsete lehtede all“ ja „Tagahoovis“. Viimasena mainitud teos on Särevi poolt dramatiseeritud ja „Töölisteateris“ ette kantud 85 korda täissaali ees.

Nii näeme, et O. Luts pole olnud mitte ükski viljakaimaid, vaid ka mitmepalgelisimaid kirjanikke. Ta on viljeldanud kõiki kirjanduslikke vorme, alates luuletustest ja lõpetades memuaaridega. Lõpuks on ta üks meie parimaid lastelugude loojaid. Tema lastelood „Inderlin“ ja „Nukitsamees“ ei kuulu mitte ükski O. Lutsu südamlikumate jutustuste hulka, vaid neid võib pidada parimaiks seda liiki kirjanduse hulgas. Neis jutustustes on hingestatud esinemisviis, millest hõõgub soojust ja hellust.

O. Luts võis oma 50-ndal sünnipäeval tagasi vaadata 7200-leheküljelisele vaimupärandile. See kuulub meie rahva- ja noorsookirjanduse parimate hulka. Pole siis ka ime, et tema 50. sünnipäev kujunes ülemaailmseks sündmuseks. Juba ööl vastu sünnipäeva algas õnnesoovide kokkuvool. Kõigepealt tervitasid kirjanikku ta kodus vanemuislased muusikaga. Hommikul tulid õnnesoovidega meie kirjanikkonna ja kirjandusorganisatsioonide juhtivad tegelased. Ei unustanud kirjanikku ka muud organisatsioonid, vaid nende esindajad oli ilmunud õige rohkelt mitmesugustelt tegevusaladelt. Ja noored, kelledele O. Luts on kõige rohkem rõõmu valmistanud oma noorsoojuttude ja lastelugudega, olid esindatud kuueliikmelise perega. Kõige pisem neist, vaevalt 8-aastane, pidas tragi tervituskõne, mis liigutas kirjanikku kõige rohkem. Et rahvas O. Lutsu hindab, näitab asjaolu, et vaevalt ühegi kirjaniku või avaliku tegelase sünnipäeva aktusel oleme näinud sellast tungi ja rahvamurdu kui O. Lutsu aktusel. Saal oli hulk aega enne aktust täidetud viimse kohani, nii et hilisemad tulijad pidid ruumipuudusel koju tagasi pöörama. Aktuse avas Eesti Kirjanike Liidu abiesimees E. Hiir, kes oma avakõnes rõhutas, et O. Luts oma loomingu on kõige lähemas ühenduses rahva ja ühiskonnaga, mis õigupoolest ongi kirjanduse siht. Kirjandusteadlane O. Urgart pidas aktusekõne teemal „Lähtekohti O. Lutsu kirjanduslikus kujunemises“. Kõneleja hindas O. Lutsu kirjanduslikku suunda ja ta teoste tähtsust üldises Eesti kultuuriloomingus. Rohkete kingituste ja õnnesoovide sarjas oli kirjaniku meele pidanud ka hr. Riigivanem, kes määras temale autasuks 1000 krooni. Samasuguse kingituse sai kirjanik ka „Noor-Eestilt“. Kinnise ümbriku andis üle Eesti Kirjanike Liidu esimees E. Hubel, kuna Tartu maakonnavalitsus kinkis 250 krooni.

Tervituste lõppedes võttis kirjanik ise sõna ja ütles: „Tänane õhtu annab mulle uut jõudu edasitegemiseks. Mul on tunne, et mul mõndki on veel ütelda eesti rahvale, eesti lugejaskonnale ja eesti noorsoole.“ Selleks juubilarile parimad läkitused Kaitseliidu perelt.

EPa.

KAITSELIIT JA PENSION

J. MAIDE, kolonel

Kaitseväelaste pensioni seaduse, mis antud Riigivanema poolt dekreedina 20. novembril 1936. a. (Riigi Teataja nr. 97 — 1. dets. 1936. a.), avaldamisega kaotab maksvuse Kaitsealiidu pensioniseadus, mis on võetud vastu Riigikogu poolt 10. juulil 1930. a. (Riigi Teataja nr. 57 — 22. juulil 1930. a.). Kuna uus Kaitseväelaste pensioni seadus lahendab ka kaitsealiitlaste ja Naiskodukaitse liikmete pensioni küsimused, tohiks selle selgitamine Kaitsealiidu osas „Kaitse Kodu!“ veergudel pakkuda huvi Kaitsealiidu ja Naiskodukaitse laialdasele perele.

Endise, maksvuse kaotanud, Kaitsealiidu pensioni seaduse alla kuulusid Vabariigi Valitsuse poolt 2. veebruaril 1925. a. vastuvõetud Kaitsealiidu põhikirjaga loodud Kaitsealiidu liikmed ning Kaitsealiidu koosseisudes kindlapalgalistel ametikohtadel teenivad ohvitserid ja riigiteenijad kui ka nimetatud isikute perekonnad. Kehtiva Kaitseväelaste pensioni seaduse alla kuuluvad Kaitsealiidu alal:

- 1) tegelikus kaitseväeteenistuses olevad ohvitserid ja kaitseväeametnikud, kes teenivad Kaitsealiidus koosseisudes ettenähtud kindlapalgalistel ametikohtadel;
- 2) üleajateenijad, kes teenivad Kaitsealiidu koosseisudes ettenähtud kindlapalgalistel ametikohtadel ja
- 3) kaitsealiitlased ja Naiskodukaitse liikmed.

Nii on olulisimaks muudatuseks Naiskodukaitse liikmete võtmine Kaitseväelaste pensioni seaduse alla, kuna endine Kaitsealiidu pensioni seadus Naiskodukaitse liikmete pensioni küsimusi ei lahendanud.

Millal kuuluvad kaitsealiitlased ja Naiskodukaitse liikmed pensioni seaduse alla?

Kaitseväelaste pensioni seaduse (KPS) alla kuuluvad kaitsealiitlased ja Naiskodukaitse liikmed (KPS § 1 pt. 7):

- a) seaduslike võimude abistamisel Eestis maksva põhiseadusliku riigikorra või kodanike julgeoleku kaitsmisel;
- b) kaitseväe-, piirivalve- või politseivõimude abistamisel või ühiskondlike õnnetuste puhul abi andmisel;
- c) sanitaar-, vahi-, valve-, tagala- või rindeteenistuses;
- d) õppustel, manöövrites, laagrites, kontrollkogunemistel või laskeharjutustel;
- e) Kaitsealiidu või Naiskodukaitse üksuste esinemisel, mis on korraldatud Riigivanema või Kaitseväge Juhataja käsul, kui seejuures Kaitsealiidu või Naiskodukaitse üksuste osavõtt esinemisest toimub vähimalt maleva pealiku korraldusel.

Eeltoodud kordadel kaitsealiitlaste või Naiskodukaitse liikmete surma puhul saavad pensioni nende perekonnad.

Õeldust selgub, et ülesanded, mille täitmisel kaitsealiitlased ja Naiskodukaitse liikmed loetakse kaitseväelaste pensioni seaduse alla kuuluvaiks, võib üldiselt jagada nelja ossa:

- kaitseväe-, piirivalve- või politseivõimude abistamine;
- operatiiv-, sanitaar- või valveteenistus;
- õpetegevus ja
- esinemised juhul, kui see on korraldatud Riigivanema või Kaitseväge Juhataja käsul.

Kaitsealiitlane või Naiskodukaitse liige ei kuulu Kaitseväelaste pensioni seaduse alla esinedes, näiteks, paraadil, mille korraldab kohalik üksus oma aastapäeval või mõne muu sündmuse puhul, juhul, kui selleks puudub Riigivanema või Kaitseväge Juhataja käsk, vaatamata sellele, et paraadile ilmumine on kaitsealiitlastele vastava ülemuse poolt loetud kohustuslikuks.

Endise Kaitsealiidu pensioni seaduse alusel oli kaitsealiitlasil, kui nad on kaotanud oma töövõime osalt või täieliselt, Kaitsealiidu teenistuse kohuste täitmisel igal juhul õigus saada pensioni. Niisiis kehtiv pensioniseadus Kaitsealiidu osas konkreterib ja piiritleb enam mõistet „Kaitsealiidu teenistuse kohuste täitmisel“.

Kaitseväelaste pensioni seaduse alla kuuluvaile isikuile maksetakse pensioni, toetusraha või mõlemaid koos.

Pensioniks nimetatakse pensioniõiguslikule isikule ülalpidamiseks perioodiliselt maksetavaid rahasummasid.

Toetusrahaks nimetatakse asjaomasele isikule ainukordseks toetuseks määratavat rahasummat.

Kaitsealiitlasil ja Naiskodukaitse liikmeil on õigus ainult teenistusterviserikke- või sõjapensionile (KPS § 7). Kaitsealiitlaste ja Naiskodukaitse liikmete surma korral on nende perekonnadel õigus perekonna-pensionile, alustel, mis seaduses on ette nähtud (KPS § 4 pt. 5). Teenistusterviserikke-pensionile maksetakse asjaomasele isikule rahu ajal teenistuskohuste täitmisel saadud terviserikke tagajärjel tekkinud töövõime kaotuse puhul (KPS § 4 pt. 3).

Sõjapensionile maksetakse:

- a) asjaomasele isikule sõja ajal teenistuskohuste täitmisel saadud terviserikke tagajärjel tekkinud töövõime kaotuse puhul;
- b) Vabaduse Risti kavaleridele, kes Vabadussõja ajal kuni 3. jaanuarini 1920. a. on teeninud Kaitseväelaste pensioni seaduse § 65 loendatud ametikohtadel vähimalt 10 kuud.

Toodust selgub, et kaitseliitlasil ja Naiskodukaitse liikmeil kehtiva Kaitsevaelaste pensioni seaduse alla kuulumise ja teenistusterviserikke-pensiooni või perekonnal perekonna-pensiooni saamise õiguse eeltingimuseks on kaitseliitlase või Naiskodukaitse liikme Kaitsevaelaste pensioni seaduse § 1 pt. 7 loendatud tegevusel viibimine teenistuskohuste täitmisel. Tekib küsimus, millal lugeda kaitseliitlast või Naiskodukaitse liiget teenistuskohuste täitmisel viibivaks, näiteks, manöövril, õppusel, vahiteenistuses jne. Kehtiv Kaitsevaelaste pensioni seadus selle kohta lähemaid seletusi ei anna. Kaitseliidu Kodukorra (kinnitatud Kaitseliidu Keskkogu poolt 3. detsembril 1934. a.) § 76 kohaselt:

Kaitseliitlane loetakse teenistuskohuste täitmisel olevaks momendist, millal ta lõpetas oma isikliku töö ja tegevuse ja asus ettenähtud Kaitseliidu ülesande, käsu või korralduse täitmisele.

Teenistuskohuste täitmisest vabaneb kaitseliitlane momendist, millal ta lõpetas Kaitseliidu ülesande, käsu või korralduse täitmise ja võis pöörduda tagasi oma isikliku töö ja tegevuse juure.

Mimekul (koondumisel) Kaitseliidu õppetööle või tegevusele (laagrisse, laskeharjutusele, manöövrise, paraadile jne.) ja samuti ka tagasitulekul kodukohta kaitseliitlane loetakse teenistuskohuste täitmisel olevaks ainult siis, kui koondumine või tagasitulek sünnib vastavas varem kindlaks määratud või rivikorrast vastutava pealiku juhtimisel. Koondumisel Kaitseliidu õppetööle ja tegevusele või tagasitulekul sealt üksikkorras või ka mitmekesi koos, kuid mitte rivikorrast ja ilma vastutava juhita, või mööda minnes vastavast varem kindlaks määratud korrast — kaitseliitlast ei loeta teenistuskohuste täitmisel olevaks. Mis Kaitseliidu Kodukorra nimetatud paragraafis on öeldud kaitseliitlaste kohta, on loomulikult analoogiliselt maksev ka Naiskodukaitse liikmete kohta.

Pensionid ja toetusrahad maksetakse pensionikapitalist, mis seisab Sotsiaalministeeriumi valitsemisel. Kaitseliitlased kindla palgata ametikohtadel ja Naiskodukaitse liikmed pensionikapitalimaksu ei maksa.

Kaitseliitlasil, kes ei teeni Kaitseliidu koosseisudes ettenähtud kindlapalgalistel ametikohtadel, Naiskodukaitse liikmeil ja tähendatud isikute perekondadel võetakse pensioni ja toetusraha arvutamisel rahaliseks aluseks (KPS § 29):

- 1) jaopealiku abidel, malevlasil ja neile vastavalt Naiskodukaitse liikmeil — 58 krooni kuus;
- 2) jaopealikuil, neile vastavalt kaitseliitlasil ja Naiskodukaitse liikmeil — 61 krooni kuus;
- 3) rühmapealiku abidel, neile vastavalt kaitseliitlasil ja Naiskodukaitse liikmeil — 65 kr. kuus;
- 4) veltveebileil, neile vastavalt kaitseliitlasil ja Naiskodukaitse liikmeil — 69 kr. kuus;
- 5) kompaniipealiku abidel, rühmapealikuil ja neile vastavalt pealikuil — riigiteenijate palk 21. palgaastme järgi, mis praegu on 1. rajoonis — 100 krooni ja 2. rajoonis — 80 krooni kuus;
- 6) malevkonna-, pataljoni-, kompanii-, patarei- ja eskadronipealikuil, neile vastavalt pealikuil ja

pealike abidel, Naiskodukaitse esinaistel ja nende abidel — riigiteenijate palk 19. palgaastme järgi, mis on praegu 1. rajoonis — 120 krooni, 2. rajoonis — 115 krooni kuus;

7) malevapealiku abidel, neile vastavalt pealikuil ja pealike abidel, Naiskodukaitse esinaistel ja nende abidel — riigiteenijate palk 16. palgaastme järgi, mis on praegu 1. rajoonis — 155 krooni ja 2. rajoonis — 150 krooni kuus;

8) Naiskodukaitse esinaisel — riigiteenijate palk 11. palgaastme järgi, mis praegu on 1. rajoonis — 200 krooni ja 2. rajoonis — 190 krooni kuus.

Pensiooni saamise õigus on ka kaitseliitlaste ja Naiskodukaitse liikmete perekondadel, kui kaitseliitlane või Naiskodukaitse liige:

- a) suri teenistuskohuste täitmisel saadud terviserikke tõttu või
- b) pärast pensiooniõiguslikust teenistusest lahkumist sai või oli õigustatud saama pensiooni.

Pensiooniõiguslikeks perekonnaliikmeiks Kaitsevaelaste pensioni seaduse järgi loetakse:

- 1) lesknaine;
- 2) abielu- ja vallaslapsed ning seaduslikud kasulapsed.

Kaitsevaelaste pensioni seaduse §§ 75—79 käsitlevad lesknaise ja laste pensiooniõigusi, §§ 80—83 — perekondade pensionimäärusi ja §§ 84—90 — perekondade toetusrahasid.

Pensiooni ja toetusraha nõudmise avaldused esitatakse kirjalikult. Avaldus peab sisaldama järgmisi andmeid:

- 1) mida nõutakse ja kellele;
- 2) avalduse esitaja elukoht;
- 3) Eesti Panga osakond (või keskpank) või posti-asutus, kelle kaudu soovitakse saada nõutavat pensiooni või toetusraha.

Juhul, kui pensiooni või toetusraha nõudjal mõnesugustel põhjustel ei ole võimalik esitada kirjalikku avaldust, võib ta selle esitada ka suusõnaliselt kohalikule omavalitsusasutusele, kes on kohustatud avalduse protokollima ja saatma ametiasutustesse edasi kuuluvuse järgi. Pensiooni või toetusraha nõudmise puutuvad dokumendid ja kirjavadetused sel alal on tempelmaksuvabad.

Pensiooni või toetusraha nõudmise avaldused esitatakse Kaitsevägede Staabi ülemale maleva pealiku või asutuse ülema kaudu, kelle alluvuses asjaosalised isikud teenivad või teenisid. Maleva pealik saadab pensiooni või toetusraha nõudmise palve edasi Kaitseliidu ülema kaudu. Pensiooniõiguslikus teenistuses surnud isiku perekond esitab avalduse pensiooni või toetusraha saamiseks samuti Kaitsevägede Staabi ülemale selle maleva või asutuse kaudu, kes isik teenis, silmas pidades järgmist:

- 1) mehe surma korral esitab avalduse lesknaine enese ja laste eest;
- 2) naise surma korral — leskmees laste eest;

- 3) isa või ema surma korral, kui leske järele ei jäänud — alaealiste laste hooldajad või eestkostjad või, kui neid ei ole, siis sugulased või muud isikud või lapsed ise.

Avaldusele lisatakse Kaitseväelaste pensioni seaduses ettenähtud dokumendid, kusjuures erilise tähtsuse omavad andmed, mis selgitavad olukorda, kas kaitseliitlase või Naiskodukaitse liikme terviserike on saanud Kaitseliidu teenistuse kohuste täitmisel ja on sõltuv Kaitseliidu teenistusekohuste täitmisest.

Kaitseliitlaste ja Naiskodukaitse liikmete arstlik läbivaatus toimub asukoha järgi kas Kaitseväe Keskskhaigla või lähima diviisi laatsareti arstlikus komisjonis. Korralduse isiku arstlikuks läbivaatamiseks teeb Kaitseliidu ülem, algatab seda küsimust või sellekohase ettepaneku teeb Kaitseliidu ülemale maleva pealik.

Teenistuskohuste täitmisel tekkinud terviserike tehakse kindlaks ülemuse korraldusel võimalikult kohe pärast rikke tekkimist või avastamist. Kannatanul enesel on õigus esitada vastavat sooviavaldust kolme kuu jooksul terviserikke tekkimisest või avastamisest arvates selle maleva pealikule, kelle alluvuses ta teenis rikke tekkimise või avastamise ajal. Ülem, saanud teate rikke tekkimisest, on kohustatud kõiki sündmuse asjaolusid selgitama ning kannatanu ühes sündmuse selgitavate andmetega saatma läbivaatamiseks eelnimetatud arstlikku komisjoni.

Kannatanu sooviavaldus, samuti terviserikke tekkimise või avastamise kohta teiste isikute poolt avaldatud teated, mis on esitatud või avaldatud pärast eespool ettenähtud kolmekuise tähtaja möödumist, jäetakse tähele panemata. Kolmekuine tähtaeg ei ole maksev nende juhtude kohta, kus terviserike on tekkinud või avastatud kas enne käesoleva seaduse jõustumist või oludes, mis kannatanust mitteolenevatel põhjustel ei võimaldanud esitada sooviavaldust kolmekuise tähtaja kestes. Kindlaks tegemiseks vajaduse korral, kas kaitseliitlase või Naiskodukaitse liikme surm oli sõltuv teenistuskohuste täitmisest või oli see saanud teenistuskohuste täitmisel tekkinud terviserikke, mis ei olnud sõltuv teenistuskohuste täitmisest, on maleva pealik, kelle alluvuses surmasaanu teenis surma põhjustava terviserikke tekkimise ajal, kohustatud kõik sündmuse asjaolud juurdlusega selgitama.

Isik, kes ei rahuldu tema tervisliku seisundi kohta tehtud komisjoni otsusega, võib esitada kaebuse ühe kuu jooksul temale otsuse teatavaks tegemise päevast arvates Kaitsevägede Staabi ülemale:

- 1) pensioniõiguslikus teenistuses olevad isikud — ülemuse kaudu;
- 2) pensioniõiguslikust teenistusest lahkunud isikud ja kõik pensioniõiguslikud perekonnaliikmed — otseselt.

Kaitsevägede Staabi ülema otsuse peale pensioni või toetusraha määramise asjus võib kaevata Kaitse-

ministrile ühe kuu jooksul otsuse teatavakstegemise päevast arvates.

Kaitseministri otsuse peale pensioni või toetusraha määramise asjus võib kaevata administratiivkohtu korras Riigikohtule kuue kuu jooksul otsuse teatavakstegemise päevast arvates.

Kokkuvõttena võib tähendada, et teenistusterviserikke pensioni nõutamise kord Kaitseliidu alal oleks järgmine:

1. kaitseliitlane või Naiskodukaitse liige oma soovi kohaselt alustab teenistusterviserikke pensioni nõudmist ainult siis, kui ta vastava käsu või korralduse kohaselt, mida on võimalik juurdlusega selgitada, viibis Kaitseliidu teenistuse kohuste täitmisel vastavalt Kaitseväelaste pensioni seaduse § 1 punkt 7, arvestades selle juures Kaitseliidu Kodukorra § 76 nõuetega, ja kui see terviserike vastuvaidlemata on sõltuv Kaitseliidu teenistuse kohuste täitmisest;
2. veendunud teenistusterviserikke pensioni saamise õiguses, kaitseliitlane või Naiskodukaitse liige esineb avaldusega, sellele juure lisades tarvilised dokumendid, vastavale maleva pealikule;
3. maleva pealik, saanud avalduse, selgitab juurdlusega:
 - kas kaitseliitlane või Naiskodukaitse liige viibis pensioni saamist õigustaval Kaitseliidu teenistuse kohuste täitmisel ja
 - kas kaitseliitlase või Naiskodukaitse liikme poolt nimetatud terviserike oli sõltuv pensioni õigustavast Kaitseliidu teenistuse kohuste täitmisest.

Kui käesolevas punktis nimetatud asjas allpealiku korraldusel on juba varem juurdlus toimetatud, laseb maleva pealik endise või uue juurdleja kaudu tarviduse korral veel juurdlust täiendada ja asjaolusid selgitada;

4. igakülgselt küsimust selgitanud, võtab maleva pealik avalduse kohta jaatava või eitava seisukoha, mida tuleb motiveerida. Ka eitava otsuse korral saadab maleva pealik avalduse edasi;
5. maleva pealik esitab oma seisukohaga avalduse Kaitseliidu ülemale. Enne avalduse edasisaatmist maleva pealik kontrollib, kas kõik tarvilised dokumendid on avaldusele juure lisatud. Eriti tähtsad on dokumendid, mis selgitavad punkt 3 toodud küsimusi. Ühtlasi maleva pealik teatab, missugusesse arstlikku komisjoni (kaitseväe keskskhaigla või diviisi laatsareti) tuleks kannatanu saata läbivaatamisele, arvestades kannatanu asukohaga või soovidega. Korralduse isiku arstlikuks läbivaatamiseks teeb väekoonduse, s. o. Kaitseliidu, ülem.

Laskurliidu esimees talvisest laskespordist

Sisevõistlusile tuleb eelistada välisvõistlusi. Laskur ei tohi jääda talveunne. Laskespordi edu Kaitseliidus. Rohkem rõhku lahinglaskmisele. Mõned eelolevaist ülemaailmseist laskevõistlustest Helsingis. Soome 1936. a. parimad tulemused

Laskespordis on praegu väike vaheaeg. Avalike võistlustega on lõpule jõutud, korraldatakse vaid treeninglaskmisi. Lõppenud on ka Kaitseliidu karikavõistlused. Laskur saab ja võib veidi puhata. Pikk talv on ees. Mida teha selle aja jooksul? Kas laskur jääb nüüd talveunne? Ei. Tööd seisab palju ees ja pidev töö ootab igat meest. Kuulame ära, mida ütleb talvise laskespordi kohta meie laskurliidu esimees teedeminister kolonel O. Sternbeck, kes nii kodu- kui ka välismaal on tunnustatud autoriteet omal alal.

Massil pole talve jooksul suurt midagi ära teha. Takistusi sünnitavad edukaks laskespordiks peamiselt meie kliimaatilised olud. Massivõistlusi talvel ei saa ega ole ka mõtet korraldada. Kui ajada inimesed kokku, röövib see neilt asjatult tööpäevi, ilma et sellest suuremat tulu oleks. Ja koos laskuritega peavad välja ilmuma ka näitajad. Ja külmeta siis varjendis lõõtsuva tuule ja pakase käes.

Sõjapüssimeeste peaalaks on ikkagi laskmine lamades ja põlvelt. Aga leba nüüd lahtisel laskerajal maoli maas. See röövib terveise ja hiljem mehed kaebavad reuma üle. Seega talvised võistlused langevad ära.

Oleme paaril aastal katsetanud sisevõistlustega lasketasapinna tõstmiseks. Nende kohta pean ma ütlema, et ka siin pole saavutatud seda, mida on tahetud ja edukuse asemel on laskurid saanud vaid terviserikkeid. Tallinna malevas on oma laskerada väikekalibri- lisele püssile ja neid leidub ka mujal. Aga kas vastavad need ruumid tervishoiu nõudeile? Esiteks muutuvad sisevõistluste korraldamised tülikaks ruumi kitsuse tõttu, siis on ruumid ventilatsioonivaeses, tuleb hingata

Teedeminister kolonel O. Sternbeck,
Eesti Laskurliidu esimees

sisse püssirohusuitsu, nõrk valgustus rikub silmi, ja kevadel kuuldu laskureilt kopsu- ja silmarikete kaebusi. Kui tahetakse talvel siserajal õppus läbi viia, siis tuleb soetada otstarbekohased ruumid. Olgu kuidas tahes, kuid harjutusi tuleb talvel katsuda ikkagi läbi viia normaalsetes oludes. See oleks kõige otstarbekam ja tulutoovam. Laskespordi harrastajad organisatsioonid peaksid kuidagi katsuma enestele ehitada vähimalt poolkinnised ja tuulevarjulised laskeruudid, nagu meil need on Tondil. Niisuguse olukorra juures suudetakse ikkagi midagi ära teha.

Talvel võiks peamiselt olla juttu püsti-asendist laskmisest. Lamades ja põlvelt asendist laskmises oleme võrdlemisi tugevad ja küünime rahvusvahelise tasapinnani. Püsti-asendist jääme aga oma naabreist ja rahvusvahelisest klassist maha. Püsti-asendit tuleb meil edasi viia kõigist raskusist hoolimata, sest kui meil üks ala on kõikuv või nõrk, siis peame ikkagi arvestama liüasaamist.

Püsti-asendi kallal tuleb meil talve jooksul tööd teha peamiselt meie laskur-eliidil, kes on esinenud ja esineb rahvusvahelisel ning ülemaailmsel laskevõistlusil. Eliidil seisab ees suur töö ja neilt meestelt nõutakse viimse väljapanemist. Laskurliidu juhatus on ka seda arvestanud ning omalt poolt ergutuseks välja pannud tüsedad auhinnad — olgu neist vaid nimetada üks 500-kroonine auhind laskureile, kes treeninghooajal kõige paremaid tulemusi on saavutanud.

Aga ka meie laskur-eliidil on praegu vaheaeg töös. Ilmad on udused ja pimedad ja sellaste ilmadega harjutusi sooritada oleks asjatu inimeste kurnamine ning laskemootorite raiskamine. Enne ei maksa treeningust üldse juttu teha, kui lumi pole maha tulnud. Seega võiks tõsine treening kõne alla tulla jaanuaris või veebruaris, kuidas seda võimaldavad ilmastikuolud. Ilm on aga siis juba märksa valgemaks muutunud.

Edasi tuleks meil talvel mõelda püstolist harjutamisele, mis alal ka nõrgad oleme ja mainimisväärseid tulemusi pole saavutanud. Rahvusvahelisel võistlusil pole me üldse suutnud vabapüstolist esineda, kuna ette on näha olnud kindel lüüasaamine. Siin tuleb meil end maksma panna.

Aga mis puutub sihtimis- ja asendharjutustesse, siis peab see olema igale laskurile selge kui 10 käsku, et tal neid ülesandeid tuleb järjekindlalt sooritada. See ei nõua kuigi palju aega, kuid seevastu on kevadel mees omal kohal ja kindlasti ka tagajärjed paranevad.

Nüüd võib üles kerkida õppuste läbiviimise küsimus. Selle kohta võib ütelda, et laskeõppus tuleb loomulikult läbi viia sellaselt, et see vastaks kohalikele tingimustele. Üks on aga kindel, et laskeharjutused või väiksema ulatusega laskevõistlused tuleb läbi viia ettemääratud kindlal ajal ja kindla kava kohaselt, hoolimata sellest, millised on ilmastikuolud. Sootuks kõrvale tuleb jätta põhjendused, et täna on halb ilm ja täna ma laskma ei lähe, või jälle, ilm on pimedavõitu, märklaud ei paista hästi kätte. Laskur peab alati valmis olema võistluse läbiviimiseks. Kui näiteks on kavas ette nähtud laskmine 3×40 lasku 2 või $2\frac{1}{2}$ tunni jooksul, siis ei küsita rahvusvahelisel võistlusil midagi muud kui lõpptagajärge, mis peab olema täidetud kindlaksmääratud aja jooksul. Oli ilmastik tunni jooksul halb ja laskur pidurdas laskmist, siis peab ta teise tunni jooksul olema nobedam ülesannet täitmas.

Ja tähtis on ka, et laskevõistlused läbi viiakse suu-remais või väiksemis gruppides. Ei ole ju mitte sugugi üksikõik, kas laskur üksi pöörab vastu kändu, mille juures teda keegi ei sega, või võisteldes pealtvaatajate ja kaaslaste juuresolekul. Hingelised tingimused on siin sootu lahkuminevad. On isegi soovitatav, et laskmise juures oleks pealtvaatajaid ning laskureile kostaks nende kõnelemine, mida meil omalajal peeti „segamiseks“. Aga millist „laata“ tehakse välismaal rahvusvahelisel ja ülemaailmsel laskvõistlusil. Kui meie inimene on õppinud kodus, rahulikult nurgas oma paugud välja laskma, siis kaotab ta küll suuremail võistlusil närvid ja tulemused on null.

Ja nõutav on, et laskeharjutuste või omavaheliste võistluste juures oleks kontroll, kes jälgib. Ainult sel teel suudame välja koolitada laskurit, kel oleks tulevik. Võistlustel peab juures olema ka teatud „hasardi- maik“ väikeste ergutusauhindade või mõnel muul näol. Ja üks valmista algajale ja ka väljakujunenud laskurile teatud rõõmu, kui tema saavutus tuuakse ära kas ajalehe või mõne ajakirja veergudel.

Mis puutub noorte, kooliõpilaste, juuretoomisse laskurite perre, siis on see tervitatav nähtus. On võidud tähele panna, et koolist tulnud noor, kes laskeõppuses on läbi teinud, kaitseväes õige pea tõuseb kõrgemasse laskurklassi. Ja on küllalt neid noori, kes noorte kursuse jooksul, mis tavaliselt kestab $2\frac{1}{2}$ —3 kuud, on tõusnud meisterklassi. Niisuguseid lakureid ei ole mitte vähe. Kaitsevägi peab hoolikalt andekaid laskureid silmas ja teeb nende nimed teatavaks kaitseliidule, kelle ülesandeks jääks siis neid enese hõlma alla koguda. Siin seisab laskurklubidel ees tänuväärne töö. Ja võime rõõmustada, et meil järel- või pealetulijaid laskureid on olemas. Šveitsi aga, kus lakurliidu ümber on koondunud 250.000—300.000 laskurit, sellega uhkeldada ei või.

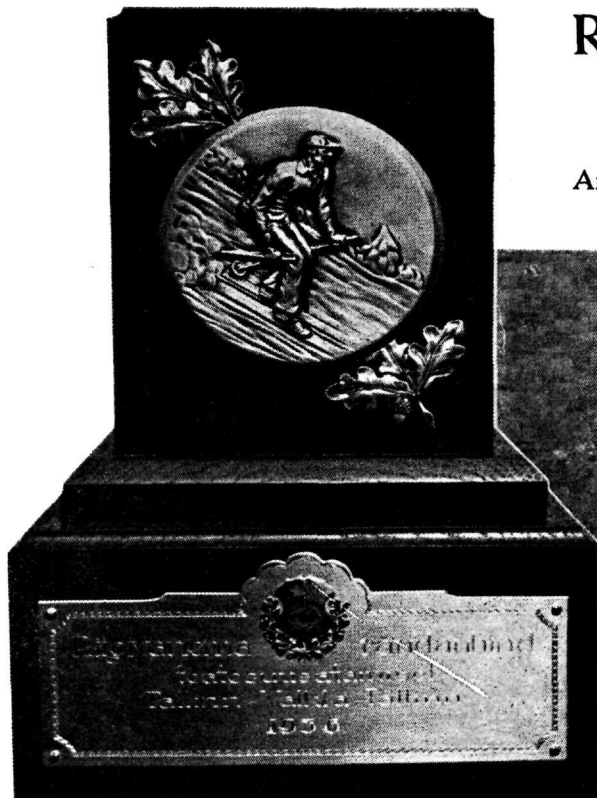
Kaitseliit on meil kujunenud organisatsiooniks, kelle ülesandeks on laskesporti laiendadesse hulkadesse viia. Tööd on tehtud eduga ja tulemused on olemas. Aga nagu oleme võinud tähele panna, võtab laskesport osa meil ikkagi kehvem või keskmine klass. Jõukamat kihti aga, kes just võiks laskesporti peale raha välja anda (laskesport kuulub kalleima spordi hulka), pole suudetud ligi tõmmata, välja arvatud vahest mõned üksikud isikud. Välismaal on laskesport just jõukate spordiks, meil seevastu vaadatakse laskesport üle öla. Pole ses suhtes vaja kaugele minna. Heidame kord pilgu üle lahe Soome ja mis näeme seal. Vabariigi president võtab igal aastal järjekindlalt laskevõistlusist osa, hoolimata oma kõrge vanadusest, ja ta on isegi vahetevahel määratud meeskonna vanemaks. Kaitseliidus on ta veltveebli aukraad. Laskesport tuleb rohkem rõhku panna ja seda tuleb edasi viia. Keskmiseks laskuriks saada ei vaja kuigi palju vaeva ega ajakulu. Hea tahtmise juures on kõik läbiviidav ja saavutatakse kõik. Omal ajal kurdeti ka kaitseväes, et laskeõppuste nõuded on liiga suured ning muutuvad sõdurile koormavaks. Ei suudeta lihtsalt ülesandeid täita. Aga kuidas talitas keskasutus? Õppekava mitte ei lühendatud, vaid pikendamiseks lisati isegi juure, nõudeid suurendati, ja ometi on seni ajani kõik ülesanded hiilgavalt läbi viidud. Raskused, kui neid nii võiks nimetada, ületati.

Mis puutub aga kaitseliidu laskesporti tasapinda, siis selle kohta võib ütelda, et siin on eduka töö tõttu suur samm edasi jõutud. Kui vaadelda läinud aasta augustis peetud kaitseliidu meister- ja lahinglaskevõistluste tagajärge, siis näeme, et kütide klassis ületasid 500 silma ja enam 40 kütiti. See saavutus kõneleb juba ise enese eest. Ja laskurmeister võistlusist võttis osa umbes 400 kaitseliitlast.

Täiesti rahuldavaid ning rahvusvahelise tasapinnani küündivaid tagajärge on näidanud ka kaitsevägi. Väärrib allakriipsutamist läinud aastal augustis saavutatud kaitseväge laskurite tagajärjed väikekalibrilisest püssist. Narvas avalikel võistlustel laskis I rügemendi veltveebel Aleksander Reinvald välja võimalikust 1200 silmast 1158 silma, ületades seega 1 silmaga ametliku maailmarekordi, mis seisab soomlase Leskise nimel. Sealjuures ületas ta 2 silmaga Gustav Lokotari nimel seisva maailmarekordi 389

RIIGIVANEMA AUHIND HARJU MALEVALE

Anti üle Tallinn — Valkla — Tallinn teatesuusatamise
rändauhind

Vasakul — Riigivanema rändauhind. Paremalt — istuvad esireas E. Talispordi Liidu asjaajaja Luht, esimees G. Laanekõrb ja Harju Maleva esindaja Kuljus. Tagareas võistlejad Säarak, Tartu ja Siitan. Puudub Th. Anderson.

3. jaanuaril andis Eesti Talispordi Liidu esimees G. Laanekõrb Harju Maleva esindajale Kuljusele üle Riigivanema rändauhinna, mille malev võitis möödunud aastal Tallinn-Valkla-Tallinn teatesuusatamisel. Au-hinda tuleb kaitsta 3 korda.

Võidukas Harju Maleva meeskond koosnes neljast mehest: Säarak, Tartu, Siitan ja vanameister Anderson. Meeskonna liikmeist sai igaüks veel individuaalseid auhindu.

silma, põlvelt-asendist, saavutades 391 silma. Sel laskevõistlusel täitis väikekalibriilisest püssist 4 meest suurmeistri normi.

1. A. Reinvald (I rüg.) 1158, püsti 370, põlvelt 391 (ületatud maailmarekord), lamades 397 (üks silm maailmarekordist halvem). 2. van.-allohv. E. Vilpert (I rüg.) 1142 3. van.-allohv. H. Tomberg (4. üks. jal. pat.) 1141 silma. Püsti-asendist laskis ta 378 silma, tagajärg, millist meil Eestis seni pole nähtud. 4. Seren (Peipsi piiriv. jsk.) 1140 silma.

Täpsuspüsti tagajärjed olid: 1. van.-allohv. L. Viljus (I rüg.) 542 võimalikust 600-st; 2. van.-allohv. H. Tomberg (4. üks. jal. pat.) 537; 3. n.-allohv. L. Kruberg (4. üks. jal. pat.) 535 ja 4. van.-allohv. E. Vilpert (I rüg.) 533 silma.

Meie ei tohi aga loorbereile veel puhkama heita, kui tahame olla väarikad oma naabri Soomega ja teiste tugevamate laskurriikidega. Rooma tulemuste üle ei või meie nuriseda. Seal sundisime maailmarah-

vaid enesest kõnelema, aga käesoleval aastal seisab meil ees uus katsumine Helsingis, kus korraldatakse ülemaailmsed laskevõistlused. Tahaksin lühidalt peatuda ka nende juures.

Soome ülemaailmsed laskevõistlused.

Konkurents Soomes saab olema väga tugev, sest seal esineb vähimalt 15 rahvust ja seega võib Helsingi oodata 300 maailma parimat laskurit. Ainuüksi Eesti paneb välja 40 laskurit, s. t. võtab osa igast alast täie koosseisuga. Kuna võistlus toimub just meie külje all, siis suuremaid kulusid rohkema arvu laskurite saatmine just ei sünnita. On juba valmis üüritud Helsingi külje all merekaldal ka pansion, kus laskurid võõrsil olles mõnusalt oma päevad mööda võivad saata. Pansion asub lasketiiru läheduses Enne Soome sõitu koondatakse meie laskurid nädalaks kolmeks ühisesse laagrisse, mis välja valitakse mõnes suvituskohas. Seal oleks siis laskureil võimalus end välja puhata ning oma keha karastada.

Laskevõistlused Helsingis peetakse tavalise rah-

vusvahelise uniooni kava kohaselt — võistlus vabapüssist 3 × 40 lasku 300 meetrilt. Sel võistlusalal võistleb kindlaksmääratud meeskond kõigest kolmest asendist. Siis võistlus väikekalibrilisest püssist 3 × 40 lasku 50 meetrilt. Siin on igast asendist omaette võistlus, — igast asendist võib võistelda erimeeskond ja rekordiks loetakse nii iga asendi kui ka iga üksiku mehe saavutus. Kolmandaks on võistlus vabapüstolist — 60 lasku 50 meetrilt, ja lõpuks võistlus korraldava maa sõjapüssist. Individuaalselt võib siin olla piiramata arv osavõtjaid, kuid korraldav maa ei saa rohkem mehi välja panna kui palju on väljaspoolt tulnud kõige suuremas meeskonnas liikmeid. Peale selle võisteldakse veel 5-mehelise meeskonnaga. Igal võistlusalal on meeskonnad samuti viieliikmelised.

Uudisena on soomlased võtnud võistluskavasse ka olümpia-programmi kohaselt kiirlaskmise püstolist. See on teiskordne juhtum. Võistlus seisab selles, et lastakse 25 meetrilt 6 püstkuju pihta. Esimese kolme kuuelasulise seeria peale antakse aega 8 sekundit ja kui selgub, et mitmel on ühepalju silmi ning tabamusi, siis lühendatakse laskmiseaega 6 sekundini. Ei anna ka see vahet, lastakse 4-sekundilise laskeajaga senikaua, kuni üksikord vahekorrad selguvad. Laseb aga mõni laskur ühte lauda kaks kuuli, loetakse ikkagi üks tabamus.

Ülalnimetatud võistlusalad käivad kõik rahvusvahelise kontrolli alla.

On juba kombeks, et iga ülemaailmset laskevõistlust korraldav maa organiseerib ka teisi võistlusi n.-n. meistermedali peale, s. t. tuleb täita teatud norm ja siis saab laskur kas kuld-, hõbe- või pronksmedali. Soomlased tahavad ka siin laskekava täiendada, võttes sisse laskmise väikekalibrilisest püssist 100 ja 200 meetrilt. Neil võistlusil pole aga midagi ühist rahvusvaheliste laskevõistlustega uniooni kava kohaselt. Siin saavutatud tagajärgi ei loeta rekordideks, neil võistlustel pole seda kaalu. Meistermedali võistlus on treeningvõistlus, kuid siiski ka hinnatav võistlus.

Ja eks tee meele mõrudaks küll, kui šveitslased, iga mees Roomas treeningul — meistermedalivõistlusel — näitasid 550 silma ja olid teistest tugevamad. Matšil jäid nad aga kolmandaks.

Laskevõistlused Helsingis korraldatakse 30. juulist kuni 9. augustini. 30. juulist kuni 5. augustini on meistermedalivõistlus sõjapüssist, 5. augustil matš väikekalibrilisest püssist, 6. augustil vabapüstolist, 7. aug. uniooni kongress (sel päeval pole ühtki võistlust), 8. augustil vabapüssist ning 9. aug. auhindade väljajagamine ning bankett osavõtjatele koos esindajatega. Võistluskohaks on soomlased välja valinud Malmi-nimelise koha, mis asub Helsingist umbes 8 kilomeetrit eemal. Seal veel lasketiiru pole ja see tuleb ehitamisele. Võib arvata, et ehitatav lasketiir maksma läheb 3 miljonit Soome marka või enamgi. Tiir võib valmida moodsa ehitamisviisi juures kuu või kahe jooksul.

Soomlastel tuleb aga ülemaailmsete laskevõistluste korraldamisel arvestada suurt juuremaksu kui paratamatust. Juuremaks võiks olla 1½ miljonit Soome marka ning peale selle veel auhinnad. Auhindade suhtes loodetakse seltskonna abi ja toetuse peale, nagu see igas riigis on ette tulnud. Soomes pole raske laskespordiks auhindu saada, kuna seal tuntakse selle spordiharu vastu suurt huvi.

Kulude suhtes võiks veel ütelda, et juuremaksu all kannatab küll korraldav organisatsioon, kuid riik mitte. Kui arvestada, et kokku tuleb 300 laskurit, siis on igal oma „saba“ taga ja see saba „võiks“ tõusta vähimalt seitsmesajani, nagu seda võis näha Roomas. Need inimesed elavad võõrsil vähimalt kaks nädalat, kuid siis sooritatakse maaga tutvumiseks ringreise ja paljud jäävad veel suvitama. See rahvas annab raha välja, mis jääb riiki.

Võiks nüüd üles kerkida küsimus, millised oleksid meie väljavaated Helsingis. Meie relvad on korda seatud ja need on tehnika viimse sõna. Võõras meile pole ka Soome sõjapüss, mis kujutab enesest ümber tehtud vene sõjapüssi. Treeningul on meie mehed häid tulemusi näidanud ja häbeneneda nende juures ei tarvitse. Nõrk on meil veel vaid püsti-asend ning vabapüstol, kuid aega ju veel on harjutamiseks ja küllap võistluseajaks suudame omi tagajärgi ka neil aladel tõsta.

Meie kõvemaiks vastaseiks vabapüssi alal on soomlased ja šveitslased. Aga kui tuleb välja ka Ameerika, siis peame ka neid arvestama. Väikekalibrilise püssi alal on meil kõvaks pähklikis Norra. Vabapüstolist laskmisel on tugevaimaiks vastaseiks šveits, Prantsusmaa, Itaalia ja Saksa. Rootsilasi on kõva mees Ullmann, kuid vaevalt suudab Rootsil teret tugevat meeskonda välja panna. Me oleme püstolist veel nõrgad.

Sügisel saavutas meie 5-liikmeline meeskond vabapüssist 5535 silma ehk keskmiselt mehe peale 1107 silma. Soome seevastu näitas aga tänavu „Presidendi laskevõistlustel“ 5-mehelise grupiga 5552 silma või 17 silma rohkem kui meie parim tagajärg. Ltn. Kukkkaitseväge ühendatud õppeasutustis näitas tänavu vabapüssist püsti-asendist 363 silma (maailmarekord šveitslase K. Zimmermanni käes 360 silmaga), aga soomlane Olavi Elo tagajärg „Presidendi võistlustel“ oli 367. Edasi saavutas ltn. Kukkk väikekalibrilisest püssist püsti-asendist 381 silma (maailmarekord K. Leskise nimel 375 silmaga). Meie kaitseliitlane A. Teder on ajajooksul kujunenud sellaseks meheks, kes igal ajal põrutab välja vabapüssist 1100 silma ja enam. Ja teine juuretuluk on all-ohv. Grünberg-Kivioja ratsarügemendist väikekalibrilise püssi alal. Aga kuhu jääb meie vana kaader? Sinna kuulub meie „koorekiht“, kes naljalt alla ei vannu. Üks on aga Helsingi ülemaailmsete laskevõistluste puhul kindel, et vist ükski senine maailmarekord enam püsima ei jää. Ja neid on 20 ümber, kui hulka arvata individuaalsed, asendi- ja meeskondade rekor-

did. Küsimuse alla võiks vaid tulla sõjapüssi rekordi purustamine, mis püstitati Rootsis 1929. aastal. Rootsil on hea relv ja siin ripub rekordi purustamine just relvast. Ei leidu ju igas riigis häid sõjapüsse puhtal kujul.

Soome parimad 1936. a.

Nagu juba eespool tähendatud, on meil kõvemaiks vastaseiks soomlased. Et saada pilti nende võimest, siis toome ära nende 1936. aasta parimad tagajärjed, mis peaksid meid virgutama tugevale talvi-sele treeningule.

Vabapüss 3×40 lasku. (Soome rekord K. Leskinen — Soome 1139, maailmarekord K. Zimmermann (šveitsi 1114.) 1. Olavi Elo 1119; 2. B. Frietsch 1115; 3. V. Miinalainen 1113; 4. K. Leskinen 1107; 5. N. Vasenius 1104; 6. O. Rantala 1101; 7. P. Vaarsalo 1099; 8. A. Ravila 1095; 9. L. Granbohm 1093; 10. T. Mänttari 1089; 11. O. Hynninen 1088; 12. O. Herranen 1087; 13. V. Leskinen 1086; 14. T. Lausamo 1085; 15. R. Forsblom 1084.

Püsti-asend: (Sr. Olavi Elo, Soome, 367, Mr K. Zimmermann, šveitsi 360.) 1. O. Elo 367; 2. B. Frietsch 361; 3. V. Miinalainen 358; 4. N. Vasenius 358; 5. K. Leskinen 350; 6. R. Forsblom 349; 7. L. Granbohm 348; 8. V. Leskinen 347; 9. Y. Pyrhönen 345; 10. B. Sauro 345.

Põlvelt-asend: (Sr K. Leskinen, Soome, 385, Mr B. Rönmark, Rootsi 381.) 1. V. Miinalainen 380; 2. V. Pahkamäki 375; A. Ravila 374; 4. N. Vasenius 372; 5. V. Leskinen 372; 6. O. Rantala 370; 7. K. Leskinen 369; 8. J. Kattilamäki 368; 9. O. Herranen 368; 10. L. Granbohm ja N. Talvenheimo 369.

Lamades-asend: (Sr O. Rantala, Soome, 397, Mr S. O. Lindgren, Soome 393.) 1. A. Ravila 393; 2. O. Elo 393; 3. B. Frietsch 392; 4. K. Leskinen 391; 5. R. Forsblom 391; 6. V. Miinalainen 390; 7. N. Vasenius 389; 8. O. Rantala 389; 9. O. Herranen 389; 10. S. Halonen ja P. A. Janbonen 388.

Väikekaliibriline püss 3×40 lasku: (Sr N. Vasenius, Soome, 1156.) 1. N. Vasenius 1156; 2. T. Mänttari 1151; 3. V. Leskinen 1150; 4. K. Leskinen 1147; 5. T. Lausamo 1147; 6. P. A. Janhonen 1144; 7. O. Elo 1144; 8. A. Savolainen 1139; 9. O. Rantala 1135; 10. M. Karisjoki 1135.

Püsti-asend: (Sr N. Vasenius, Soome, 378, Mr K. Leskinen, Soome 375.) 1. N. Vasenius 378; 2. K. Leskinen 374; 3. P. A. Janhonen 373; 4. O. Elo 373; 5. V. Leskinen 371; 6. T. Mänttari 370; 7. B.

Frietsch 368; 8. A. Savolainen 365; 9. T. Lausamo 364; 10. O. Herranen 363.

Põlvelt-asend: (Sr K. Leskinen, Soome, 392, Mr G. Lokotar, Eesti, 389.) 1. K. Leskinen 392; 2. A. Ravila 391; 3. T. Lausamo 390; 4. T. Mänttari 386; 5. V. Leskinen 386; 6. A. Savolainen 385; 7. Rhea Vasastjerna 385; 8. P. A. Janhonen 384; 9. M. Karisjoki 384; 10. Dev. Urja 383.

Lamades-asend: (Sr N. Vasenius, Soome, 399, Mr A. Durand, Prantsuse, 398.) 1. N. Vasenius 399; 2. O. Elo 396; 3. B. Frietsch 396; 4. N. Talvenheimo 396; 5. V. Leskinen 396; 6. P. Vaarsalo 396; 7. O. Rantala 395; 8. T. Mänttari 395; 9. M. Eskola 394; 10. A. Ravila 394.

Sõjapüss 3×20 lasku: — (Sr N. Vasenius, Soome 551, Mr O. Ericsson, Rootsi 526.) 1. N. Vasenius 551; 2. K. Leskinen 548; 3. J. Leimu 545; 4. J. Vaahtera 545; 5. V. Miinalainen 544; 6. K. Liuhala 542; 7. O. Hynninen 542; 8. O. Rantala 541; 9. V. Leskinen 540; 10. O. Herranen 539.

Vabapüstol 60 lasku: — (Sr T. Vartiavaara, Soome 543, Mr T. Ullmann, Rootsi 547) 1. T. Vartiavaara 541; 2. A. Nuora 532; 3. T. Seppänen 527; 4. A. Timonen 525; 5. K. Lahti 522; 6. L. Pernu 521; 7. J. Rintanen 520; 8. M. Heusala 519; 9. T. Hiltunen 516; 10. K. Suokontu, Y. Lehtonen ja Th. Tirkkonen 515.

Sõjapüstol 30 lasku: — (Sr A. Timonen, Soome 288.) 1. A. Salo 286; 2. E. Golfers 285; 3. A. Timonen 285; 4. A. Laitinen 284; 5. U. Lumisola 284; 6. N. Manninen. 284; 7. K. Suokontu 283; 8. H. Valjakka 283; 9. L. Pernu 283; 10. seitse järgnevat laskuri 281.

Duellilaskmine 30 lasku: — (Sr V. Elo, Soome 297.) 1. J. Rintanen 296; 2. V. Hakala 295; 3. Y. Lehtonen 294; 4. E. Nordlund 293; 5. T. Lukander 293; 6. A. Saarento 292; 7. M. Heusala 292; 8. T. Patoharju 292; 9. V. Elo 291; 10. P. Näätänen, B. Veckman ja N. Manninen 291.

Nagu ülaltoodud andmeist näha, on soomlaste lasketasapind vägagi kõrge ja nad on ületanud paljud maailmarekordid ja seepärast võib käesoleval aastal kindlasti loota Helsingis maailmarekordide purunemist, nagu seda oleme juba enmustanud. Rahvusvahelise uniooni reeglite kohaselt saab maailmarekordi püstitada vaid uniooni kontrolli all korraldatavail ülemaailmseil laskevõistlusil. Kodustel või ka väiksemail rahvusvahelisel laskevõistlusil püstitatud rekordid jäävad ka kodusteks rekordideks.

Kuidas kaitsta end ja oma relva soomusmasina vastu?

Leitn. A. KAREMAA

Kõigile on selge, millise tähtsuse omavad kaasaja lahingus soomusmasinad (tangid ja tanketid). Kui neid Maailmasõjas tarvitati peamiselt pealetungil, siis nüüd võime vaevalt kujutella lahingutegevust, millest tangid osa ei võtaks. Nad kujutavad endist liikuvaid teraskindlusi, mille seinu ei suuda läbistada isegi väksemakal. kahuri mürsk. (On valmistatud raskeid tanke, mille soomus ületab 50 mm. Ükski 37 mm kahur ei purusta 30 mm soomust 1000 m kauguselt¹⁾).

Suure liikumiskiiruse (maastikul kuni 20 km ja teedel kuni 55 km tunnis) tõttu on nende tabamine tangitõrjerelvadest võrdlemisi raske.

Vaatamata oma võimsale relvastusele (kuulipildujad ja kahurid), mille tule täpsus on masina liikumise ajal küll minimaalne, avaldavad nad siiski küllaldast mõju rünnatavatele.

Me aga teame, et tank ja tankett ei hävita mitte ainult tulega, vaid neil on veel teine tähtis võitlusvahend — lülilik, mis on üksikvõitlejale ja automaatrelevale suurimaid hädahoite.

Tank või tankett, üle sõites üksikvõitleja või kuulipilduja laskeseisukohast (pesast), hävitab või teeb viimased võitlusvõimetuks. On ju tangi peamine ülesanne hävitada just automaat- ja tangitõrje (tt) relva pesi, tarbe korral kasutades selleks lülilikut, eesmärgiga hõlbustada soomusmasinaid saatva jalaväe edasitungi.

Arvestades eeltoodud tööka peame tõsiselt mõtlema üksikvõitleja kui ka automaatrelevade kaitsele soomusmasinate tule ja lüliliku vastu.

See küsimus on küllalt suure tähtsusega, et temast meie Kaitseliidu perele kõnelda. Kaitseliitlased kui teadlikud ja kogenud riigikaitsejad ei jäta arvatavasti tähele panemata kaitsevõimalusi kaasaja kardetavamate relvade vastu.

Sõjakirjanduses²⁾ on viimasel ajal palju käsiteldud tangitõrjeküsimusi. On selgitatud looduslike ja kunstlike tõkete kasutamise võimalusi jne., kuid ebaselgeks jääb küsimus, kuidas kaitsta üksikvõitlejat ja automaatreleva soomusmasinate vastu juhul, kui maastikul puuduvad looduslikud ja kunstlikud tangivastased tõkked.

Kirjutuse eesmärgiks on selgitada ja esile tuua isiklike kogemusi mainitud küsimuse lahendamiseks.

Tutvunud kaasaja soomusmasinate (tankide ja tankettide) lahingu omadustega, selgus, et need ei saa liikuda soisel pinnal, kännustikus, metsas ja üle vee-

kogude (v. a. ujuvad tanketid). Edasi on neile takistuseks: laiad (üle 2,5 m) kivid, järsustikud (üle 45°), kiviaiad jne.³⁾

Et end visalt kaitsta soomusmasinate vastu, tuleks maastikule kohanedes alati arvestada mainitud asjaolusid⁴⁾. Üksikvõitleja kui ka automaatrelev tuleks asetada võimalikult seesugusesse kohta, kuhu neile tankide ja tankettide pealesõit on takistatud.

Ent meie maastik ometi ei võimalda igakord asumist säärase tõkete taha. Sageli oleme sunnitud asuma lagendikele, kus puudub puu, kivi, känd ja kraav. Asume küll ideaalseil tulepositsioonil, kuid soomusmasinate vastu ei ole me looduslikult mitte millegagi kaitstud. Kuidas kaitsta end säärases olukorras nii ohtliku relva vastu?

Kaasaja lahingus ei tule vist enam kellelgi mõttesse end päästa soomusmasina eest põgenemisega, sest see oleks niisama hea kui jooksmine vihma käest räästa alla. Tankide lähenedes võitlejad jäävad varjatult ja liikumatult oma kohtadele. Muidugi peab meeskond omama kõva moraali ja tugeva distsipliini. Seda tuleb võitlejaisse sisendada juba rahuaegsetel õppustel nii kaitseväes kui ka Kaitseliidus.

Piiratud vaatluse tõttu soomusmasina juht vaevalt märkab hästimoondatud üksikvõitlejat. Ta hävitab automaat- ja tt-relva pesi ning neid laskureid, kes

³⁾ „Juhi käsiraamat“, lk. 254.

⁴⁾ „Sõdur“ nr. 24—26 m. a., lk. 627.

Rk tulepositsioonil (rk vasakul peidik)

¹⁾ Kol. G. Leets, „Jalaväe suurtükivägi“, lk. 42.

²⁾ „Sõdur“ nr. 24—26 m. a., lk. 626—637.

halvasti või mitte sugugi pole moondatud või mõnel muul viisil on märgatavad. Vaatamata sellele võivad soomusmasinad mõjuda elavjõule hävitavalt ja demoraliseerivalt. Selle vältimiseks järelikult tuleks leida kaitset automaat- ja tt-relvadele, nende meeskondadele ja üksiklaskureile. Viimaseile eriti veel siis, kui neil on ülesandeks võidelda soomusmasinatega granaadipuntra ja tangitõrjemiinide abil, neid visates soodsal juhul soomusmasinate lüliliku alla.

Seda küsimust on meil ja mujal nii ühel kui ka teisel viisil püütud lahendada, kuid kindlat seisukohta pole veel võetud.

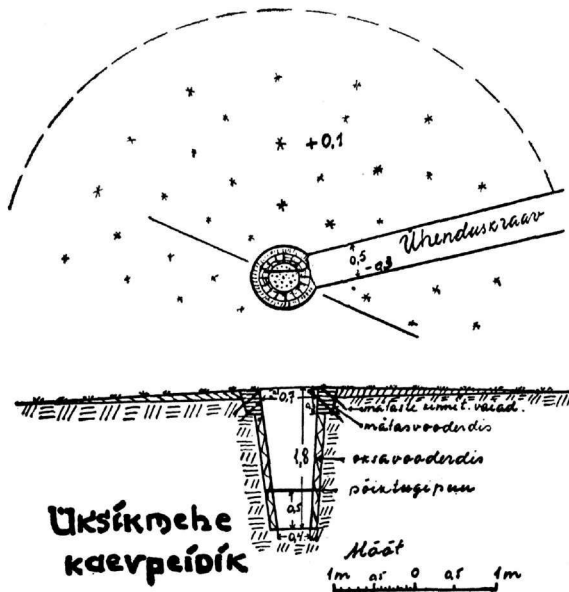
Mainitud küsimust mitmesuguste katsetega lahendades leian, et kohaseimad üksikvõitleja kaitsevahendid on

üksikmehe kaev-peidik,
(joonis nr. 1),

mis kujutab kitsast kaevusarnast 1,8—1,9 m sügavat auku, mille laius on pealt 0,7 ja põhjast 0,4 m. Vooderdus kuni 0,3 m ülemisest servast okstega kantsikorvi põhimõttel. Peidiku ülemine serv (0,3 m) on vooderdatud kõvade murumätastega. Ei ole soovitatav teha oksavooderdust peidiku ülemise servani, sest siis soomusmasina ülesõidu korral peidikust pehme pinnase juures lülilik kisub oksavooderduse kokku, purustades peidiku koos seesolijaga. Käesoleval juhul aga seda ei juhtu, sest lülilik üle 0,25 m maapinda ei suuda peidiku servast purustada, kuigi masin end augul ümber pööraks. Ta ajab siis küll veidi liiva ja mättaid seesolijale kaela, kuid peidik jääb terveks⁵⁾.

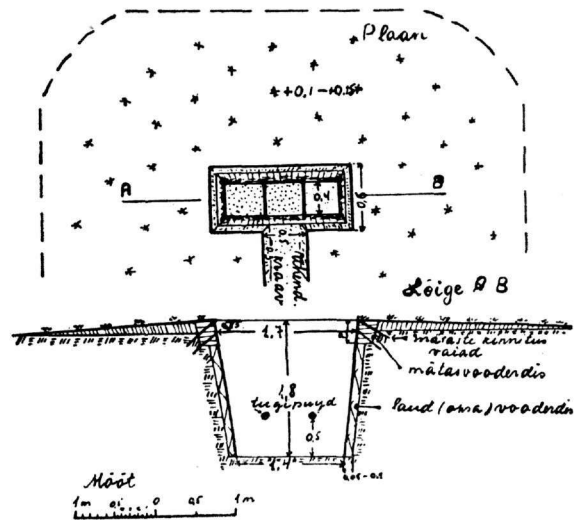
Peidiku põhjast 0,5 m kõrgemale asetatakse põik-tugipuu (lähimõõt vähimalt 0,05 m), millele astub peidikus olija siis, kui tal on ülesandeks visata gra-

⁵⁾ Autori isiklik katse 1. jal. rüg. 1936. a. suvel.

Joon. 1.

KRAAVPEIDIK

Joon. 2.

naadipuntraid ja tt-miine soomusmasina lüliliku alla või avada tuli neid saatvale jalaväele. Seistes tugipuu tegetseb laskur kui püstilaskurpesast. Peale selle hõlbustab tugipuu peidikusse laskumist ja sealt väljumist.

Kaev-peidik ühendatakse laskurilohuga või kaevikuga ühenduskraavi abil, mille sügavus peidiku läheduses ei ole üle 0,3 m ja laius üle 0,5 m.

Peidikus olles laskur asetab püssi põlvede vahele, laega allapoole, nii et rauaõõnde ei satuks liiva ega prahti. Vene vintpüssilt võetakse otsast tääk.

Peidik peab olema pealt hästi moondatud ja maapind peidiku ümber 3—4-m raadiusega tasane. Moondamiseks võib kasutada erilist moondamisvõrku, suuruselt 1×1 m.

Kaev-peidiku kaevamiseks, vooderdamiseks ja moondamiseks kulub keskmise pinnase juures 5—6 töötundi.

Seesuguseid kaev-peidikuid peab ehitama positsioonisõja oludes alati ja ka võimalust mööda manöövrõisõja oludes, kui puuduvad looduslikud tangivastased tõkked.

Kaev-peidikute asukohad valitakse vastavalt nende ülesandeile:

1. kaevikuist 10—15 m ettepoole, juhul, kui nad on määratud ainult granaadipundarde viskajaile. Sel juhul on soovitatav ehitada peidikust umbes 5 m ettepoole tangitakistuskraav, mille laius on 1,2—1,5 m ja sügavus 1,0—1,2 m. Soomusmasin, ületades takistuskraavi, peab kiirust vähendama ja masina eesots kraavist väljudes tõuseb veidi üles. See on soodus moment granaadipuntra masina alla viskamiseks, sest masin on siis peidikule niivõrd lähedal, et juht hästi moondatud peidikut ja seal varitsetjat ei näe.

2. kaevikuist 5—10 m tahapoole, juhul, kui on ette nähtud igale laskurile kaev-peidik ja suurem osa neisse asujaid on varustatud granaadipundardega või tt-miinidega, viskamiseks soomusmasina alla. Sel juhul

Katsed on näidanud, et soomusmasinad, sõites üle sellasest lauaga kaetud peidikust, ei suuda lauda purustada.

Pärast soomusmasina ülesõitu pööravad sihtur ja laadur rk endisele kohale ja jätkavad endist tuleülesande täitmist.

Rk peidikusse asetamiseks viimasest lasust kuni meeskonna peidikusse asumiseni kulub keskmiselt 20—25 sekundit⁵).

Arvestades soomusmasinate keskmist kiirust maastikul 18—20 km tunnis, võib rk tulistada, kui masinad on jõudnud 100—125 m kaugusele.

Rk peidikust väljavõtmiseks kulub umbes niisama palju aega kui nende peidikusse asetamiseks.

Rk peidik on hästi vooderdatud. Selleks on soovitatav kasutada laudu või latte.

Kokku võttes võime ütelda, et tangid ja tanketid mõni aasta tagasi tundusid meil kohutavate relvadena, mille vastu ei osatud leida erilist kaitset. Kuid viimasel ajal oleme sel alal palju edusamme teinud.

Et võita oma vastast, peab tundma ta nõrkusi, et võidelda edukalt soomusmasinatega, peab tundma nende omadusi põhjalikult. Kaitseväes pakuvad selleks soodsaid võimalusi laagriõppused. Ka kaitseleitud tuleks sellele küsimusele pöörda erilist tähelepanu. Tuleks leida võimalusi kaitseleitudlasile (isegi rahvale) demonstreerida soomusmasinate nõrkusi, üksikmehe

Rk asetatakse peidikusse

ning relvade kaitsevahendeid ja soomusmasinate vastaseid võitlusviise.

Iga meeskodanik peaks saama ettekujutuse, et soomusmasin polegi nii kohutav relv, kui iga võitleja on teadlik ta nõrkusist ja oskab neid ära kasutada enda kaitseks ja masina võitlusvõime tuks tegemiseks.

Kui meil see nõue on täidetud, siis oleme teinud suure edusammu tangitõrje organiseerimisel.

K. L. Petseri patarei 10. aastapäevaks

10. jaanuaril s. a. võis Petseri patarei vaadata tagasi oma kümneaastasele tegevusele.

Selle lühikese aja kestes on Petseri patarei saavutanud meie kodukaitse töös märkimisväärset edu ja oma eeskujuga võitnud tähelepanu.

Petseri patareist on juhtide ja meeskonna jõurikka ja huviküllase tegevuse tõttu kujunenud tunnustatud ja väärikas kaitseüksus.

Suure andumuse ja innuga on oldud armsa töö juures ja see töötahe ning arusaamine on viinud üle kõigist raskusist, mis olid veernud teele ette.

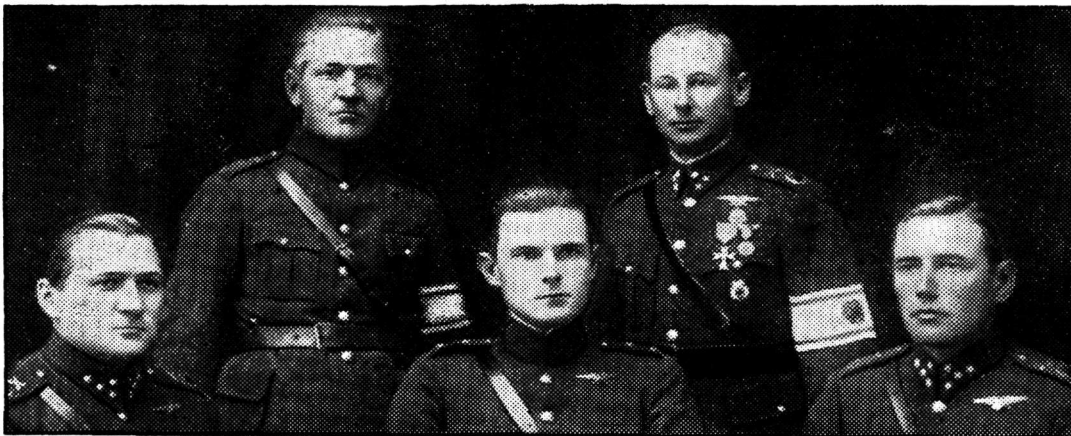
Petseri patarei on sammunud esirinnas igasuguste

sõjatehniliste katsetuste alal ja oma õppetegevuse alal saavutanud häid tagajärgi.

Sellest tööst annavad tõendust tunnustused ja kiitvad otsused ning hulk hinnalisi auhindu, missuguseid patarei on võitnud oma oskuse ja osavusega saavutatud tagajärgede eest.

Peale otsese õppetegevuse on patarei rohkearvuliselt võtnud osa kõigist laagrist, manöövreist ja kogunemisist, ilmutades kindlat distsipliini ja kohusetunnet. Side seltskonnaga on patareil olnud alati parim ja kõik ta üritused on leidnud alati lahket tähelepanu ja toetust.

Soovime Petseri patareile ta tähtpäeva puhul palju õnne. Jõudu ja edu edaspidiseks tööks ja eluks!

Patarei juhatus juubeli aastal: vasakult paremale veltv. M. Saarist, malevlane P. Birnbaum, end. pealik ltn. E. Ellerain, sekretär G. Lind, praegune pealik A. Jensen

K. L. LAHINGUVÄLJAÕPPE VÕISTLUSTEST 1937

Kaitseliidu ülem kinnitas 9. detsembril m. a. „Kaitseliidu lahinguväljaõppe võistluste määrused 1937. a.“. Nende võistluste teostamine on ette nähtud Kaitseliidu 1936/1937. a. tegevuse kavas esmakordselt.

Üheks põhjuseks teostada lahingulist väljaõpet võistluse teel oli see, et ühtlustada lahingulise väljaõppe tasapinda Kaitseliidus.

Kaitseliidu suuremate manöövrite kokkuvõttele on toodud nähtusi, et Kaitseliidu pere on väga mitmesuguse lahingulise väljaõppe tasemega. See nähtus on täiesti reaalne, sest Kaitseliidus on kodanikke, kes on saanud lahingulise väljaõppe väga mitmeti.

Suurem osa kaitseliitlasi on saanud meie Vabariigi rahuaegse sõjalise ettevalmistuse kaitseväes. Nende korraldiku lahingulise väljaõppe kohta ei ole midagi ütelda, olgugi et ka siin mitmesugune teenistusaja kestus ja õppetöö intensiivsus on oma mõju avaldanud.

Paljud kaitseliitlased on saanud oma sõjalise ettevalmistuse meie Vabariigi loomise ajal ja ka endises vene sõjaväes. Nad võtsid siis osa lahinguist ja said tegeliku lahingukooli. Kuid osa neist on teeninud seljagustes asutustes ega ole kuigi suurt õppust läbi teinud. Ka on nüüdisaja eeskirjade nõuded veidi teissugused kui need olid siis.

Teiseks põhjuseks teostada lahingulist väljaõpet võistluse teel oli huvi tõstmine asja enda vastu. Harilik elu on näidanud, et tegevus, mis sünnib järjekordse, hariliku nähtusena, ei ole eriti huvitav nii asjaosalisile kui ka pealtvaatajaile. Kui aga sinna on lisatud võistluselement, siis tõstab see tegevusrõõmu ja võistlustahet olla teistest parem teatud mõõdupuu kohaselt.

Kaitseliidu lahinguväljaõppe võistluste eesmärk on laskurjagude ja nende pealike lahinguväljaõppe tõstmine. 1937. a. on võistlused teemal „Jagu kallaletungil“. Võistlusi korraldatakse malevkondades, malevates ja Kaitseliidus üleriiklikult.

Malevkonna võistlusi korraldavad kõik malevkonnad neis malevais, kus on viis või vähem malevkondi. Malevais, kus on rohkem kui viis malevkonda, korraldab võistlusi vähimalt viis malevkonda.

Malevkonna lahinguväljaõppe võistlusest võtab osa vähimalt viis rindemeeste laskurjagu. Missugused malevkonnad korraldavad võistlusi, selle määrab maleva pealik. Missugused malevkonna allüksused oma jagudega malevkonna võistlusest osa võtavad, selle määrab malevkonna pealik loosi läbi kolm nädalat enne malev-

konna võistlust. Missugused jaod nimelt üksusest võistlusest osa võtavad, määrab malevkonna pealik loosi läbi kaks nädalat enne võistlusi.

Määramine on mõeldud teostada loosi läbi sellepärast, et kõik malevkonna allüksused end võistluseks ette valmistaksid samasisuliste ülesannete lahendamisega oma kodu ümbruses.

Võistlusel juhatab jagu alatine jao pealik või tema abi. Jao koosseis on kuus meest loosimise päeval jao nimikirjas olevaist rindemeestest.

Võistlus koosneb jao lahingutegevusest ja paukpadrunitega laskmisest märkidega tähistatud vastase pihta.

Võistluse viivad läbi õppepiirkonna instruktor, võistluste korraldajana, ja kohtunikud.

Võistlusel hinnatakse jaopealiku ja jao tegevust punktide järgi. Saadud punktide summast arvutatakse

Gaasimaskid ja hingamisabinõud
tööstuse.e. kaitseväele, tuletõrjujaile.

DEGEA A. S. BERLIIN
(Auergesellschaft)

ESINDAJA IVAR REINVALDT TALLINN, KOHTU T. 12.
Tel. 448-44.

Üks meie pere alussambaid

Kalevi kompanii — Rakvere Kaitse- liidu „raudvara“

Viru maleva Rakvere 1. malevkonna südamikuks, õigupoolest küll alus- ja raudvaraks, on Kalevi kompanii, mis on asutatud 1924. a. detsembri-mässu päevil Tallinna kalevlaste maleva eeskujul siin tegutsenud spordiseltsi „Kalevi“ ringkonnist. Tihedasti liitunud sõbraliku perena, kus kokkukuuluvusetunne on välja paistvalt arenenud, on teotahteline kompanii püüdnud anda oma parima Kaitseliidu töös-tegevuses kohuseid täites ning on saavutanud ka tunnustatud edu nii laske- kui ka teistel KL tegevusaladel. Moodsate Kalevitena oma kohuseid täites on nad hoolitsenud ka peret liitvate tegurite eest ja pannud aluse oma traditsioonidele, mida aast-aastalt on süvendatud. Juuretuli-jaile on antud edasi kangelaslikku kodukaitsja vaimu, mis valitseb eriti vanaderühmas, kuhu on koondatud asutamisaegsed mehed, kelledest paljud on teinud kaasa Vabadussõja heitlused. Nooremate rühm on püüdnud

aga käia vanade Kalevite jälgedes ning on sulanud kokku üheks pereks, kus osatakse end ja kaasvõitlejaid hinnata.

Kompanii asutamise mõtte algatas ning kandis ka asutamiskaskused s.-s. „Kalevi“ tookordne esimees Vold. Sirotkin, kes praegugi on kompanii ridades. Valveteenistuseks moodustatud ümarguselt 70-mehelise üksuse, esialgu rühma nime all, pealikuks määrati asutamiskomisjoni poolt lpn. Viktor Stahlberg (nüüd Sade, n.-ltn., 1. Rkv. mlvk. plk.), kes juhtis kompaniid 7 aastat ja nii oma autoriteedi ning seltsimehelikkuse kui ka suure kohusetundega on kindlakäeliselt talitades aidanud kompaniil saavutada senise tunnustatud positsiooni ning virgutanud peret alati oma kohuseid täitama esmajärje-meestena. Praegu juhib kompaniid n.-ltn. Vold. Mathiesen, kes ka peaaegu 10 aastat on olnud üksuses tegev.

maha trahvipunktid. Viimased loetakse $\frac{1}{4}$ koeffitsiendiga kohtunike poolt igalt hästi sihitud lasult paukpadruniga vastast tähistavate märkide joonelt pealetungiva jao meeste pihta.

Maleva võistlusest võtavad osa need jaod, kes tulid esikohale malevkondade võistlustel. Jao koosseis ja jao paremus hindamine on samasugune kui malevkondade võistlusel.

Kaitseliidu üleriiklikust võistlusest võtavad osa malevate lahinguväljaõppe võistlusel esikohale tulnud jaod.

Võistlusel hinnatakse jagusid lahingutegevuses niisama kui malevkondade ja malevate võistlusel, välja arvatud trahvipunktide mahaarvutamine, sest sel võistlusel paukpadrunitega märkide joonelt ei tulistata jagu. Juure arvutatakse punktid lahingulaskmise eest.

Malevkondade, malevate ja Kaitseliidu üleriiklikul võistlusel esikohtadele tulnud jagudele antakse rändauhind. Samade jagude igale mehele antakse isiklikud auhinnad ja nende teenistuslehte kantakse sisse, et nad sel võistlusel on jao koosseisus esikohale tulnud.

Malevkondade ja malevate võistlusi korraldavad instruktorid ja pealikud, Kaitseliidu üleriiklikku võistlust Kaitseliidu ülema poolt määratud pealikud.

Võistluse aeg on igale jaole 40—60 minutit. Võistlused teostatakse õppeaasta suve- ja sügisperioodi jooksul.

Kaitseliidu üleriiklikul võistlusel peale lahingulise tegevuse kohtunikud hindavad võistlejaid punktide järgi ka lahingulaskmises tabatud kujude arvu ja pih-talainud kuulide arvu järgi. Kujude tabamise eest suureneb punktide summa vastavalt laskekaugusele ja märkide suurusele.

Et võistluse eesmärgiks on seatud jao lahinguväljaõppe tõstmine, seepärast tuleb hinnata jagu taktikalises tegevuses ja lahingulaskmises üheväärselt. Niimelt antakse parimale jaole lahingulise väljaõppe alal taktikalise tegevuse eest niisama palju punkte kui parimale jaole laskealal lahingulaskmise eest. Selleks taktikalise tegevuse eest saadud punktide summa kasvatakse tuletatud koeffitsiendile. Parim jagu on see, kes omandab kõige rohkem punkte lahingutegevuse ja lahingulaskmise eest kokku.

Kaitseliidu Peastaap töötades välja nimetatud võistluse määruisi oli arvamisel, et see võistlus annab veel enam hoogu Kaitseliidu õppetegevusele, kuigi see seninigi on olnud küllalt intensiivne.

E. M.

Laskealalt

„Pisiasjades“ ja suurlaskureist

H. S.

I.

Kaitseliidu üleriiklike laskemeistervõistluste tulemused on selgunud, kokkuvõttes on tehtud ja käskkirjades avaldatud.

Kui vaatleme tagajärgi ja võrdleme neid eelmiste aastate tulemustega, siis võime rõõmuga kinnitada suurt tagajärgede ja kaitseliidu üldise lasketasapinna tõusu. Viissada ja enam silma saavutas 40 kütiti. See tunnistab, et tööd on tublisti tehtud ja et nähtud vaev on vilja kannud.

Samal ajal aga paistavad silma laskurid, nendest üksikud eelmiste aastate meistrid, kes endisele tasemele on püsima jäänud, mõned koguni allapoole viitsada silma laskunud, olgugi et nad on tublisti harjutanud ja pingutanud.

Ka kuuleme võistlustel laskureilt tihti kurtmisi ebaedu ja äparduste üle. Üks on „kaotanud“ asendi, teine on hädas oma nägemisega, kolmas relvaga. Ka sääraseid laskureid juhtub, kel kõik on korras ja enesetunne hea, ainult tagajärjed ei taha viiesajani ulatuda. Millest see on tingitud, ei suuda laskur endale kuidagi seletada.

On isegi suurlaskureil oma vähemaid hädasid. Mees on saavutanud ülikõrgeid tulemusi, kuid teisel päeval sama relvaga ja näiliselt samasugustes tingimustes lastes on tagajärg mõnikümmend silma vähem.

Ühe sõnaga, igal mehel oma mure.

Kirutakse ja vahest koguni lubatakse püss nurka heita. Harjuta ja käi laskerajal, aga tagajärgi pole nimetamisväärsed — niisuguseid kuuleme kurtmisi.

Ebaedu ei tohiks aga laskureid heidutada nende edaspidises töös. Just vastupidi, rohkem hoolt ja püüdlikkust! Rohkem arusaamist ja ettekujutust tehtud vigade põhjustest!

Ka maailmameistritel ja -suurustel on omad hädad, omad kõikumised saavutuste tasapinnas. Mõnikord isegi väga suured. Näiteks jäid läinud suvel Soomes peetud maavõistlustel soomlaste meeskonda kuulunud kaks mitmekordset ja kõige tublimat maailmameistrit väikekalibrilise püssi laskmisel viimaseiks. Ka olid nende tulemused tunduvalt allapoole nende harilikku lasketasapinda. See pole nii mitte ainult laskespordi alal. Sama näeme teistelgi spordialadel. Hommikul läheb sportlane parimate võidulootustega ja rekordilootustega rajale, kuid päev toob kibedaid pettumusi.

Kergib esile küsimus: kas on tagajärgede kõikumine üldine nähtus, mis on maksev kõikide laskurite kohta, või on see maksev ainult üksikute erandite suhtes?

Siin peab vastama, et see on üldine nähtus ja et keegi ei ole kindlustatud kõikumiste ja ebaõnnestumiste vastu. Ka suurmeistrid mitte.

Mildest on sääraseid kõikumised ja ebaedu tingitud? Kuidas ja kuidas saame seda nähtust ära hoida? Mida peab laskur tegema, et jõuda kõrgeklassiliste lasketagajärgedeni ja sel tasapinnal alatiselt püsida? Vastuseid on hulk ja järgnevates ridades katsume kõiki küsimusi lähemalt uurimisele võtta.

II.

Tubliks laskuriks võib välja jõuda iga inimene, kel on terved liikmed, kindel käsi ja terav silm. Suur-saavutusteni jõudmine ja kõrgeklassilisel tasapinnal püsimine aga nõuab laskurilt veel looduslikke andeid ja võimeid, koguni hingelisi võimeid. Suurlaskur peab omama laialdasi kõige mitmekülgsemaid teadmisi, pideva harjutamisega omandatud oskusi ja töötehnikat, praktilisi, aastate jooksul omandatud kogemusi ja teataval määral intelligenti, nagu öeldakse „selget pead“.

Meie laskeisa kol. O. Sternbeck ütles „Eesti Laskuri“ lehekülgedel: „Kui kahel laskuril niihästi looduslikud anded kui ka omandatud töötamistehnika on täiesti võrdsed, siis on suuremad eeldused võiduks alati asjatundlikumal, intelligentsemal, suurema teoreetilise pagasiga varustatud ja laskmise juures esinevaid nähtusi põhjalikumalt uurinud laskuril.“

Samas toob ta terve rea näiteid maailma suuruste kohta, kes kõik on suurte teadmistega ja ka praktiliste kogemustega varustatud mehed. Kui vaatame meie laskurite pere eliiti, näeme sama pilti. Kõik enamikus on mehed, kes aastate eest on väikeselt alanud, alatasa iga pisiasja uurinud, katsetanud, oma otsuseid teinud ja nii endale suure teadmiste ja kogemuste pagasi kogunud.

Teisiti ei saa ka suurlaskurit olla. Laskmisel kergib esile igasuguseid nähtusi, määratul arvul küsimusi kõige mitmekülgsematel aladel, vigu ja mõjutusi, mis sunnivad kuuli igas võimalikus ja võimatus suunas kõrvale kalduma. Kõiges selles vigade ja mõjutuste hulgas orienteeruda, igale küsimusele vastust anda, vääratuste põhjusi õigel ajal üles leida ja neid kõrvaldada, seda ei suuda vähese laskepraktikaga laskur, eriti kui ta mõtlemine ja otsustusvõime on aeglane.

Sellest leiame ka vastuse eespool toodud küsimusele: mida peab laskur tegema, et jõuda kõrgeklassilise lasketasapinnani? Ta peab pidevalt ja püsivalt töötama, alatasa koguma teadmisi, praktilisi kogemusi, hoolikalt jälgima iga vähimatki „pisiasja“, juhtunud kõrvalekaldumisi uurima, analüüsima ja katsuma leida nähtuse algpõhjust. Nende teadmiste varal teadlikult kõikidele laskmisel esile kerkinud nähtustele suhtudes suudab laskur ka kõikide pisiasjadega arvestada ja oma kõikumiste amplituudi vähendada miinimumini. Kui teadmiste pagasile seltsib veel

peensuseni viimisteldud töötamistehnika, siis suudab laskur raskeimateski olukordades peremeheks jääda.

III.

Ebaedu põhjuste analüüsimisel suurem osa laskureid jätab „kahe silma vahele“ ühe „pisiastja“, mil aga lasketulemustele on vägagi suur mõju. See „pisiast“ on laskur ise. Mitte niivõrd ei unustata teda, vaid lihtsalt ei osata temaga midagi peale hakata. Kui lehitseme laskealalist erikirjandust, leiame andmeid ja nõuandeid kõikidelt aladelt, aga laskuri kohta peaaegu mitte midagi. Relva ja laskemoona oskavad kõik vilunud laskurid kohendada ja korda seada. Enese kordaseadmine ja sobitamine laskmiseks nõuab aga laskurilt teissuguseid teadmisi ja tihti tekitab see ületamatuid raskusi. Sellepärast jääb ka harilikult see tähtsaim kõikumiste tekitaja uurimata ja tema mõju laske-tagajärgedele arvestamata.

Teistel spordialadel on tegutsemas eriteadlasi, kes sportlasel iga luu ja liikme põhjalikult ja igakülgelt läbi uurivad ja talle vastavat nõu annavad. Laskealal, kahjuks, neid ei ole, vähimalt meil veel mitte.

Ometi on laskuri füsioloogia ja psühholoogia alad, mis nõuavad põhjalikku laboratoorset tööd ja uurimusi. Seniks aga peaks iga laskur endale ise olema arst ja treener, silmade tervishoiuga alates ja närvi-kavaga lõpetades.

Ka laskuri lihased ja närvid väsivad, nürinevad ja vajavad puhkust ja vastavat ravi. Need on küll teised kui muudel spordialadel tegutsevail isikuil, ühtlasi aga õrnemad ja ehituselt peenemad. Sellepärast vajavad nad koguni erilist ja suuremat hoolekannet.

Kui palju on meil aga neid laskureid, kes selle nõude täidavad? Koguni vastupidiselt, naerdakse laskuri üle, kes ka enese eest erilist muret tunneb ja ennast „sobitama“ hakkab. Meie ühe suurlaskuri kohta tähendasid läinud suvel teised laskurid pooleldi muigavalt, et mees olevat „retsepti“ järgi — pidavat dieeti, magamisrežiimi jne. Ei ole juhust olnud temalt eneselt selle kohta küsida, aga kui see on õige, siis peab ütleva, et see mees on tõesti suurlaskur ja ka tõsine suursportlane. Naerda ei tohiks siin küll mitte. Et mees õigesti talitab, seda näitab ta laske-tasapind. Ta on senini kõige ühtlasemalt esikohtadele tulnud kõikidel suurematel laskevõistlustel ja tema kõikumiste amplituud on tunduvalt ühtlasem kui teistel suurmeistritel. Samal ajal kiitleb nii mõnigi teine las-

kur, et ta ikka viskab vabalt mõne napsi ja on kõva mees pealegi. Tõsi see ju võib olla, aga kiidelda sellega ei maksaks. Pigem peaks Loojat tänama selle eest, et sünnilt nii tugev tervis on kaasa saadud, mis senini veel on vastu pidanud. Varem või hiljem jäävad säärased laskurid ikka teistest oma tasapinnalt alla. Tundsin üht säärast laskurit. Mees võttis iga paari lasu järele pudelist lonksu kibedat ja ütles, et siis olevat käsi kindlam ja silm selgem. Sel korral tuli see laskur ka tõesti esikohale, enam aga ei ole teda võistlemas näinud ja pärast kuulsin, et see võistlus olevatki ta „luigelauluks“ olnud.

Sellepärast kaitseliidu laskurid peaksid rohkem tähelepanu pöörama ka enese kui suurima vigade põhjustaja peale ja tõsiselt algama hoolitsust enese „sobitamiseks“ laskmisele. Enda korrastamine ja kohendamine tuleks eriti kõne alla just kaitseliidu laskurite suhtes, sest need kõik on inimesed, kes laskesporti harrastavad oma igapäevase töö kõrval. Ja see igapäevane n.-õ. leivatöö nõuab päev päeva kõrval kõva lihaste ja eriti veel närvide pinget. Sest ka siin peab igamees oma „kõik“ välja panema. See aga väsitab. Kui nüüd säärane tublit igapäevast tööd teinud laskur oma puhkeaja arvel püssi kätte võtab ja laskeharjutusele läheb, on loomulik, et tagajärjed on nõrgemad kui päev läbi ainult laskmisega tegutsenud inimesel või puhanud mehel. See ongi põhjuseks, mispärast säärased laskurid peavad kahekordset rõhku panema enese eest hoolitsemisele ja enda kordaseadmisele.

Kui nüüd tööle, mis iga päev on küllalt pingutav, lisatakse „öötöö“ alkoholivõtmise ja muude liialduste näol, siis ei tohi laskerajal kiruda tagajärgede äpardumise üle ja kohe lubada püssi nurka heita.

Vastupidi, peab just end kõvemini käsile võtma, teadmisi koguma, praktilisi kogemusi omandama ja oma isiku kui ühe lasku põhjustava algteguri eest rohkem hoolt kandma. Siis ehk kujunebki viimaks suurmeister, kes ebaõnne üle kurta ei tohiks.

Käesolevas kuus algavad kaitseliidu laskurite pe-rele harjutuspäevad. Seisab ees kibe treening eeloleva aasta suurvõistlusteks. Kängemad mehed koguni kannavad südame salajasimas sapis lootust võita selle maailma suurusi laskealal. Loodame, et käesolevad read laskurite tähelepanu suutsid juhtida nendele aladele, milledele treeningul tuleks pöörda erilist tähelepanu. Järgnevates ridades juba asuksime lähemalt ja üksikasjalisemalt analüüsima põhjusi, mis tekitavad laskmisel vigu ja vääratusi.

— Lähen mõisa ja ajan punased välja!

Nõksatus läbis neid, kes juba mõnd tundi mornilt istusid väikeses ruumis, kulinud palitühõlmad kistud viluvarjuks hoolikalt kokku, ilme väsinud ja ise tüdinunud sõdurinaljadekski, rääkimata lauluvadast, mis veel mõned päevad tagasi immitses kiusakana meeste sinakate huulte tagant. Ainsa hetkega suundusid kaaslaste pilgud akna lähikonda, kust oli tulnud resoluutne lause. Röötsakil ja tähelepanu pälvimata seni põrandal konutelenud kõhnake Pidrik Viira, kes hoidis alati üht silma naljakalt vidukil ning armastas enam vaikivat enesestõmbumist kui siirast sõdurinalja, oli tõusnud ja, toetudes nüüd parema küljega vastu seina, vasaku käega naaldudes püssile, vaatas endiselt vaikivana välja jäällilledega kaunistatud aknast, sulatades jääkirmi väikesse lohu. Kaaslaste imestavaid-küsiivaid pilke Viira ei näinud märkavat, vaatas vaid veidi unistavalt, kuidas vinge jaanuarituul kihutas mööda lumiseid välju, veeretades enda ees halljääsi lumepilvi ning korraldades neid sin-seal kokku hangedeks. Taeval rühkles edasi rutlevaid pilverebestusi, nagu tormist murtud laineid, mille vahelt aegajalt ilmus nähtavale laperik kuulapp, kadudes samas taas korrapärasusse pilvetombustilkku. Viira näis olevat mõttes, nagu mitmel viimasel päeval. Enesestõmbumine suurenes sedamööda, kuidas punaste ahelik lähenes Verisoo veskile. Juba mitmendat päeva asusid punaste tugevad jõud mõne kilomeetri kaugusel Vulliaru mõisas ning puudusid väljavaated neid sealt välja lüüa. Asjaolu tingis kerge meeoleolu languse.

Järsku elustus Pidrik Viira, aetas relva seina najale, kohendas moonamehelt laenatud pastlaid, tõmbas selga lambanahkse poolkasuka, mida seni oli hoidnud õlgade ümber, surus mütsiloti sügavale pähe ja pöördus kaaslastele.

— Ma nüüd lähen, lausus ta pikkamööda, vaikselt ja kindlalt. — Sa, Jaan, — pöördus Viira lähedal seisvale noorukile, kes piidles Pidrik Viirat kummalise kahtlusevarjundiga silmis, — sa teata sellest staapi ja palu, et täpselt poolteise tunni möödunult meie patarei avaks kiirtule Vulliaru mõisale.

Ning kadus too imelik mees väikesest ruumist metsaserval, võtmata kaasa relvagi. Mahajääjad jäid hetkeks vaikseks, kuid nagu iseenesest pandi kokku käed — vist palveks selle eest, kes oli läinud surma tuulisel õhtul, millal üle legendike tantsisklevad häma-

rad kuuvarjud nagu luurava surma käskjalad ning eemal sirutuvad sihvakaina jaanuariöö külmakargusse paljude püsside halastamatud suud, valmis sülitama kurkudest hävitavat tina. Alles pikkamööda suvatseti üritada sosinaid, ent need olid tujutud, kartlikud, murdusid kergelt.

Ukse lähikonnas istuv allohvitser Joosep Kasper langes mõtteisse. Tal oli kahju vahvast poisist, skaudist, kes polnud võõras. Püüdlük popsipoeg rabarinvalt Pidrik Viira oli kord südamlikumaks koolikaaslasteks talulastele Joosep ja Irma Kasperile, olgugi tagasihoidlik ja veidi häbelik. Naljakas oli too noormees — unistas vabast maast ja lõhnast mullast, mäletas vanemate nimesid muistsest vabadusvõitlusest, jutustas muinasjutte laiskadest karudest, kes ammu, väga ammu ilmusid aledeks põletatud raestikuservadele sasima kaerapõlde ja tassima taluaedadest mesi-puid. Mida ta kõik oli kord kujutelenud, istudes Verisoo uibuaias! Ning üsna järsku hakkas nõõrima Joosep Kasperit südant miski õud, mingi jääne ja paratamatu hirm, olenedes eelaimusest, juhuslikust mõttekilust. Õigupoolest alles nüüd nagu meenunuks allohvitserile, et Verisoo talu ja veski ülal mäerinnakul, skautide rinde ja punaste käes oleva Vulliaru mõisa vahel, et see on ju tema, Joosep Kasper, kodu. Praegugi peaksid olema seal ta vanemad ja õde. Hetke jooksul arvas ta mõistvat Pidrik Viiragi retke põhjust ning pigistav, seni võõras tunne hinges muutus nimetust õudusest pakitsevaks hirmuks. Joosep Kasper tõusis kiiresti, et kaduda õhe ja paluda kaptenilt luba tulistamiseks, nagu oli soovinud seda Pidrik Viira.

Haisvad, poolpurjus punaväelased ümbritsesid räbalais inimese selle saabunult mõisa. Kahtlustavad pilgud, venekeelsed sõimusõnad ja vandumised ümbritsesid Pidrik Viirat, kes väsinuna seisatas mõisaõuel. Teda ümbritsesid vesiste silmadega inimesed, jälgides kahtlustavalt ta vähimatki liigutust. Keegi jässakas habemik oli haaranud püssi ja jäänud seisma Viira seljataha. Noorele skaudile sai selgeks, et punased on koondanud siia liiga suured jõud selleks, et mõneküm-nemeheline skautide salk oleks suutlik vallutama mõisat. Nüüd ähmus ajus ka aim, et see peab olema ta lõpp, et ta on liiga julgelt mänginud end nende kätte, kelle käes on paratamatu ülivõim. Kuid mõte murtus ning noormehele meenus ohvitser teisest kompaniist, kes koos veltveebliiga oli vallutanud küla ja toonud

kaasa rea vange ning vaenlase köögi, laskemoona tagavarad ja kümnekond kuulipildujat — tänuks hulljulgusele ning võib-olla ka juhusele. Too mälestus julgustas, aitas tõsta taas püsti vahepeal langetatud pea. Viira kogus end, ohkas korra, paigutades sellesse kergenduspuhangut. Siis hakkas ta jutustama komissarile, kes oli ilmunud vahepeal kustki — vihasena ja kahtlustavana.

Pidrik Viira jutustas muinasloo, kuidas saadetuna Viljandi kommunistide põrandaaluse käskjalana pidama sidet ja tooma informatsiooni neetud valgete jõududest ta sattunud valgete kätte ja hävitanud kirjad.

— Öhtuse lahingu ajal, millal meie, seltsimehed, löime valgeid kaabakaid hiilgavalt, pääsin vaevu põgenema. Veel teel püüdis mind tabada valge lambapea. Lõin ta mättasse ja võtsin kaasa kasuka, söimas skaut Pidrik Viira, popsipoeg Verisoo ja Vulliaru vaheliselt rabarinnakult, vaikne unistaja ja mineviku muinaslugude vestleja, pingutatud paatosega. Peas tagus nagu vasar: kas kõlavad õigel ajal lasud, kas...? Viira ei mallanud mõelda lõpuni habrast mõtet, vaatas vaid korra mäenukile, kus lõimitas Verisoo talu ja veski. Kerge värin läbistas südant, kuid siis pingutas noormees taas kogu tähelepanu saatankult pidlevale komissarile, kes seisis ta ees punase viisnurgaga rinnal, ise ümbritsetud verejanulisist, haisvaist relvakandjaist.

— Seltsimehed, — püüdis Pidrik Viira alustada taas kindlalt, kuid komissar katkestas vihase järsakusega.

— Kuidas on valgete sigade jõud? — küsis ta vihase ironiaga.

Hetkeks vaikis noormees, ent samas oli ta otsustanud.

— Mis nüüd valgeist, arvas Viira mõtlikult, püüdes kratsida kukalt ja kulutada aega. Tal tuli moodustada kindel ja usutav vastus. — Valgeid on nii keskmiselt, aga nad on jänesed, vastas ta siis, jõudnud selgusele, et peab sõnastama tõe ja vale samas lauses. Öhtuse lahingu järele punastele pidi olema valgete jõudude umbkaudne suurus ja asetus enam-vähem teada. Siis turgatas järsk idee.

— Aga hädaoht on, seltsimehed, ja mitte väike, jatkas ta, tehes kurvaimelise näo. — Valgete pärast marsi kas või Viljandisse, aga Halliste jaamas kohtasin sinna äsja päralt jõudnud inglaste, soomlaste, rootslaste ja teiste ešelone. Saatana röövleid ja kodanlasi umbes tuhat meest ühes neljast suurtükist koosneva patareiga. Kavatsivad need valged lihunikud tungida Vulliaru mõisa suunas peale juba täna öösi.

Punaste seas tekkis kihinat. Viira asetas käed vaheliti. Nähtavasti teda usuti, või kui mitte seda, siis vähimalt arutlustega võimaldub võita aega. Vaikiselt palus Pidrik Viira, et kõlaksid omade lasud.

Komissar sosistas midagi lähenenud punaväelasele. Järsku sai Viira küljelt tõuke ribidesse, mis sundis teda peaaegu oigama.

— Valge koer! kuulis ta vandesõnu enda kõrval. — Tulid meid ära andma, nuhkima. Viira pööris pead, siin piirides räpast nässakat enda kõrval, kes ähvarda-

des vibutas relva. Komissar astus sammu ette ning tõukas mehe eemale. Siis vaatas ta teravalt silmi skaudile.

— Kust sa seda tead? küsis siis, vaadates endiselt läbitungivalt noormehelise otse. — Kust sa tead seda nii kindlalt, seltsimees?

Rõõm kihvatas Pidrik Viira hinges — siiski teda usuti ja peeti või vähimalt hüüti „seltsimeheks“! Sundides ennast naeratama vastas Pidrik Viira julgelt ja kindlalt:

— Noh, eks meelitasin ühe eemale, jootsin teise täis ja pinnisin siis välja. Teinud väikese pausi, jatkas: — Tegin siis selle valge hobusevarga tühaks.

Viira viidi nüüd ruumi, kus segipaisatuna vedeles purustatud mööbli osi, õlgi, relvi, toiduraase ja poolleidi või täieliselt tühjendatud viinapudeleid. Õgedel norskas üksikuid punaväelasi, kõrvalruumist, mille uksele ilmus trobikond habemikke, kostis lällutatavat kisa. Ruumi, kus pidi jätkuma Viira usutlemine, sigis vaikus. Komissar koos kolme kustki ilmunud mehega istus pika laua taga, ümberringi kogunes tuigerdavaid „seltsimehi“. Aga enne kui komissar saanuks taas avada suud, rebestasid jaanuariöö karget vaikust mürsud. Lühikeste vaheaegade järele lõhkesid härrastemaja läheduses omade kolmetollilise granaadid. Kolmesajamehelises punaste pesas tekkis põrgu. Karjuti läbi-segi, hädaldati, vannuti, joosti. Tekkinud segadikus unustati Pidrik Viira hoopis. Ta tõusis ja vaatas inimesena, kel on küllalt aega ja rahu, ruumis ringi, nähes kõikjal vaid tunglevaid inimesi, kellele jagati käsiklusi siit ja sealt. Raske oli siin järsku mõista, kes võisid anda käsiklusi ja kes pidid neid täitma. Seinajal vedeles paar püssi laskemoonaga. Nihutades end neile lähemale Pidrik Viira suutis tõugata jalaga relvad põrandale ühegi tähelepanu äratamata ning katta ölerämpsuuga. Eemaldunud uuesti, ta märkis lakooniliselt:

— Juba lasevad, kuradid!

Kuid vaevalt keegi kuulis neid sõnu. Siis vaatas noormees välja aknast, mille klaasilt punased olid kraapinud jääkorra. Pilg libises üle lumitunud väljade lähedase metsa suunas. Seal on ta pääsmine. Kui vaid saaks nüüd kiiresti teatada omadele tekkinud segadusest!.. Samas pingutas Pidrik Viira silmi. Talde endalegi üllatuseks liikus metsaserval kogusid. Need peaksid olema ometi omad — jooksis mõte kuumana ja leebena läbi aju. Viira tundis, nagu oleks ta naelutatud kohale — oli nagu midagi püha ja üllast selles seismisses siin, pilk paitamas lumistel lagendikel, algul roomates, hiljem jookkusammul püsti lähenevaid tumedaid kogusid, kuigi neid oli hõredalt. Surudes vägisi alla rõõmu ja asendades seda kurva ilme-ga, peaaegu rebides end kohalt, pöördus Pidrik Viira taas punaseile, keda nägi ruumis ähmakalt askeldamas veel vaid üksikuid.

— Näe, tulevad, tulevad, saatavad! karjus ta. — Need koerad on meid ümber piiranud!..

Midagi sooja ja roietavalt magusat tuksus endal kogu kehas, läbides kõiki poore ning pähe jõudes

Uudisteoseid meie lugemislauale

Kirjastus „Varak“ on 1936. a. saatnud turule rea huvitavaid uudiseid, milledest olgu nimetatud:

Bernhard Linde „Rännakud keeristes“ pakuvad huvitavaid ja vaheldusrikkaid matkakirjeldusi maailmasõja eel ja ajal Saksamaalt, Rootsist ja Venest. Autor jutustab paljukogenud matkajana nähtust ja tähelepandest voolavalt ja hoogsasti.

Koguteos „Ungari“ on kahtlemata möödunud aasta kauneimaid raamatuid, olles ainsaks raamatuks, milles leidub nii ohtrasti suurepäraseid vask sügavtrükipilte (tervelt 108, kõnelemata tsinkograafilistest piltidest), ja pakub tekstilt täielise ülevaate meie kaugest ja kultuursest hõimurahvast.

„Varaku“ eluloolises sarjas väärivad tähelepanu: Bernhard Linde elavalt ja huvitavalt kirjutatud „Dr. Edvard Beneš“, milles Tšehhoslovakkia praeguse presidendi elu ja võitlus oma rahva iseseisvuse eest on käsitletud elavalt ja 18 pildiga selgitatud; samasse sarja kuuluv dr. Stefan Pomaranski „Józef

Pilsudski“ pakub väärrika ülevaate Poola esimese marsali elust ja tegevusest. Viimatinimetatud raamatule on sobivaks täienduseks Józef Pilsudski „Minu esimesed lahingud“, milles Poola uuestilooja jutustab suure inimliku soojusega ja haarava põnevusega oma sõjajuhtumeist maailmasõja päevil. Parim memuaar-teos.

„Jugoslaavia mägismaalt“ tutvustab meid esmakordselt sloveeni, serbia ja kroaatia kirjanike teostega, viies eesti lugeja koguni omapäraseesse maailma.

E. d. Nukk'i „Laanelapsed“ kuulub meie noorsoojuttude parimate palade hulka, jutustades õe ja venna juhtumeist laanes.

A. H. Tammsaare „Der Däumling“ on esimene katse avaldada meie suurima kirjaniku teoseid ka saksa keeles. Sellele lühinovellile järgneb eeloleval aastal sama kirjaniku põhjapaneva teose saksakeelne tõlge.

muutudes rõõmsaks pääsmis- ja retke õnnestumise veendumuseks.

Punased põgenesid paanikas, unustades relvad ja muu. Kostis aegajalt üksikuid pauke, kuid need olid päästetud juhuslikult, sõrmede värisedes ja püssiotsa suunatuna tont teab kuhu. Põrandale ja seinte ääre jäi vedeleva relvi. Järsus õhinas haaras Viira neist ühe, laadis kiiresti ja jooksis õue, kus ta avas tule põgenevatele punaseile. Lasu lasu järele tühjendas ta ette, kuuldes nagu kustki määratust kaugusest karjumisi ja nähes paari põgenikku langevat lumele. Selles imelikus tunnete virr-varris kuulis ta järsku lume krudisemist üsna lähedal seljataga. Pöördunud kiiresti, nägi Viira seisvat mõne sammu kaugusel komisari kolme punaväelasega. Ta sihtis väikikiiresti ja surus päästikule. Raksatus — komisar ahmis korraks ette ja langes siis kokku. Aga enne kui Viira sai võtta sihikule järgmist, kõlas kuski lask, noormees tundis teravat valu paremas õlas, kerge nõksatus läbistanuks nagu keha ja relv langes jõuetult. Hirmuga nägi ta punaväelaste lähenemist. Nüüd lahutas neid Viirast vaid mõnemeetriline vahemaa.

— Lõpp, lõpp, lõpp! tagus peas. Teadvus ähvardas kaduda, nagu üsna kaugelt ja kaudselt tundis noormees rõõmu, et ta siiski oli täitnud ülesande, et ta ometi oli sundinud punaväelaste tugevad jõud lahkuma Vulliaru mõisast ja ometi väärrikana annud end mustale kodumullale ning surnud esivanemate mulla-vaevasid austades maa eest, mis vabana paljude sajanidite jooksul oli kuulunud isade ja esiisade paljudele põlvedele. Las' ta langeb nüüd, las' ta läheb järele sangarina neile, kes on langenud selle mullakamara eest võideldes — küllap temagi vaim kord surematuna räägib julgustussosinaid noortele, olgu need siis vaba isade maa lapsed või valmistumas sitikete pedajatena

sirutama taas ja alati kaela mitme ilmakaare keerdja ristormides! — Pidrik Viira valmistus palvetama kõige kummalisemate tunnetega kõigi ja kõige eest, kes või mis talle püha, ajades end lumelt pooleldi sirgu ja silmitsedes ümbrust. Mõisa õu oli tühjenenud. Ainult kolm punaväelast lähenes — Viira arvas nägevat nende nägudel seda saatanlikku irvitusvinet, mis meie sõdureile on küllaldane, et sundida kaastundeta tapma neid, kes on tulnud sogase lainena idast aheldama isade maad.

Nüüd olid punaväelased mõne meetri kaugusel haavatud skaudist. Ent siis sündis see, mida nimetame imeks — härrastemaja nurga tagant ilmus kümmekond valget, keda juhtis allohvitser Joosep Kasper. Uued lasud raksatasid talvises kõleduses. Hetkeliselt tajus Pidrik Viira, et ainus pääs omade kuulide eest on laskumine lumele. Punaväelased komistasid oiates Pidriku üle, üks neist langes ta jalgadele, valmistudes tarduma surmakangestusse. Haav Pidrik Viira käes valutab, ainult läbi ähha nägi ta kumardavat enese kohale Joosep Kasperit, vaevu tundis sõbra sõrmi kobavat käsivarrel. Ta ei teadnud, et tema, Vulliaru vabastaja, vabatahtlikke päästjaid oli organiseerinud retkele allohvitser Kasper. Läbi kaugel uduähha tekkis ajju kujutelm tõigast — Vulliaru mõis vallutatud, punaste edasitung Verisoole tõkestatud ja — Irma Kasper tohiks nüüd olla päästetud.

— Päästsin ta, päästsin! surus haavatu läbi hammaste. Seda ei meenudki Pidrik Viirale, et samal hetkel tekkis sädelema ta kohale kirkja tähena suur ja võimas sümbol — vabadusrist! Tundis, et on vaid hea. Valu haavaski tundus kaugena, lume märg kargus ei olnudki luudeni lõikav.

Johannes Kaup.

Tõimetuselt saadetud kirjandus

Mait Metsanurk: „Soosaare“. O.-ü. „Noor-Eesti Kirjastus“ Tartus, 1936. a. 480 lk., hind kr. 5.50.

R. Roht: Suvised rõõmud. Jutustus noorsoole. O.-ü. „Noor-Eesti Kirjastus“ Tartus, 1936. a. 284 lhk., hind kr. 3.50.

Joh. Sütiste: Sadamad ja saared Luuletused. H. Mugasto kaas. Hind broš. kr. 2.25.

Aug. Mälk: Läänemere isandad. Ajalooline romaan. E. Järve kaas ja illustratsioonid — originaalpuugravüürid. O.-ü. „Noor-Eesti Kirjastus“ Tartus, 1936. a., 518 lhk., hind kr. 5.50.

E. Tennmann: Ekstaas ja müstika. O.-ü. „Noor-Eesti Kirjastus“ Tartus, 1936. a. Hind kr. 4.—.

E. A. Poe: A. Gordon Pym'i lugu. Tõlk. Joh. Aavik. 320 lhk. Hind kr. 3.75. Maailmakirjandus nr. 6. Eesti Kirjanduse Selts, Tartu, 1936.

E. Blumfeldt: Gustav II Adolf. Lõvi Põhjamaalt. 160 lhk. Hind kr. 1.50. Suurmeeste Elulood 34. Eesti Kirjanduse Selts, Tartu, 1936.

P. Krusten: Vehklemõisa aednik. Romaan. O.-ü. „Noor-Eesti Kirjastus“ Tartus, 1936. a. Hind kr. 2.90.

O. Luts: Mälestused VIII. O.-ü. „Noor-Eesti Kirjastus“ Tartus, 1936. a. Hind kr. 2.50.

Friedebert Tuglas: Kriitika VIII. „Noor-Eesti Kirjastus“ Tartus, 1936. a. 240 lhk. Hind kr. 3.—.

Ins. A. Grauen ja V. Alver: „Tulekindel ehitusviis NOPSA“ (72 lhk., 52 joon., hind 50 senti), saada Tallinnas, Valli 4—6.

Juhan Laanjärv: „Kassinurme kodusõda“. Näidend 4 vaatuses. Tegelasi 11; neist 7 meestegelast, 4 nais-tegelast. Tegevuskohaks Kassinurme talu elutuba.

J. Kärner: Sõna sütega. Luuletused. A. Johani kaas ja illustratsioonid. Hind kr. 2.50.

A. Aspel: Delacroix. Modernse kunsti isa. Suurmeeste Elulood nr. 35. 168 lhk., 11 pildiga. Hind kr. 1.50. Eesti Kirjanduse Selts, Tartu.

Pearu Orava: Humoreske ja lühijutte. „Noor-Eesti“ „Rahvaraamat“ nr. 6 (12). Hind kr. 1.—.

Taluperenaine nr. 1.

Kodu nr. 1.

Eesti Naine nr. 1.

Hakkapelliita nr. 1.

Merendus nr. 6.

Kaubandus-Tööstuskoja Teataja nr. 1.

Narva Maleva Teataja nr. 1.

Trinitas nr. 1.

ÜLETAMATUKS HEADUSELT JA HINNALT JÄÄB

MILVI HAMBAPASTA

SAADAVAL KÕIGIS ÄRIDES

A/S. EPHAG, TALLINN